Alf Thorsen, den forstandige Bonde

Forord til den elektroniske udgave

Dette verk av **Andreas Faye** (1802-1869) er digitalisert i mars 2008 av Nasjonalbiblioteket i Oslo og tilpasset for Projekt Runeberg i februar 2014 av Ralph E.

Indledning.

Paa en Reise gjennem en af vort Fødelands mangel skjønne Dale tiltrak en Gaard ved fin Beliggenhed, veldyrkede Agre, og frodige Enge fig min færdeles Opmærkfom-hed. ^ Jeg spurgte derfor min Skydsgut „hvo eier denne veldyrkede Gaarde „Den tilhører Ais Thorfon, svarede Gut-tem^ „Det maa være en slink ^and^ „Aa jasaamen^ Du trækker faa paa det^ „Aa ja, han vil nu være saa apar-ta^ ^an vil ikke lade sig nøie med at være som andre ^olk i Bygda ^ det skal nu være saa stort maa J vide^ ^ever han da saa høit øg holder s^ore Gjæsiedud, Drik og Saadant^ ^,Aa langt ifral ^an under hverken fig felv el-ler andre et Ruus, ikke engang en Dram. ^an og hans fmage aldrig Brændeviin, og naar de komme i et ^allas^ faa holde de aldrig ud fom andre ordinaire Bønder^ men ligefom Prægens, reise den før^e ^veld, og f^ige nye ^yk-ker liker vi ikke i Bygda kan J tænke. ^ange ere desuden finna paa Alf, fordi han er ligesaa s^em som Prægen ti^ at hussere, naar en tager sig et ærligt Ruus^ Det maa ret være en mærkelig ^and^ „Ja det er en rar ^ar, maa J troe, og siigt et Slaveri^ som de stakkars Baana har. ^ra Sola staaer op til den seine ^væl maae de ardeide, ja endog i de lange Binter^velde, naar vi andre ørække os paa Bænken og hvile øs ud, maae de Stakkere ikke alene ardeide ^ men end^g høre p^, ^t han eller Andre læsehøit^ ikke om Holger Danske, keiser ^arls krønike og f^ige mor-fomme Ting^ men af andre, saakaldte nyttige Bøgers mendet galede ved Alt er dog, at selv Gutterne lære at hinde fer, medens de ere faa fmaae, at de ikke kan gjøre andet

til nytte. S^a gjerrig er h^n pa^ Tidens Du gjør mig ørdentlig nysgjerrig efter at lære denne fynderlige ^and at

kjende. ^an giver mig vel ^uusly i ^veld om jeg tager ind til ham. „Ja det kan J være fikker paa. Alf er en gjesifri ^and, der hverken er knap paa Seng^ eller ^ad eller Drikke^ men tænker J at faae en Dram dliver J nar-ret^ thi Skam at sige, faa velf^aaende iom l^an er, en or-dentlig Dram har han ei at dyde Folk^ men ^elk, ^and ^g kan J faae faameget Jer lyfier.^

Da desuden et ^veir trak op, def^uttede jeg at fætte ^andens Gjæf^frihed paa Prøve. Jeg traf fira^r paa Alf selv, en høi kraftfuld ^and, paa omtrent ^ Aar, fom med den hos vor Almue faa fkjønne Gjæfifrihed og ^ige-gefremhed død mig velkommen og førte mig ind i fin fimp-le, men reenlige og rummelige Stue, hvor hans ^us^ru, en middelaldrende qvinde med et aadent og godmodigt Aa-fyn, fik travelt med at fkasfe den trætte Reifende nadver og ^n god Seng.

Da der næsj^e Dag regnede s^ærk tog jeg mod Jndhy-delsen, at dlive Dagen over, mod at Alf lovede^ at min nærværelse ikke maatte gjøre nogen forandring i Famili-ens levemaade og Ardeide ^ thi jeg vidste, tilsølede jeg, at han var gjerrig paa Tiden. Alf fmilede og lovede at op-fylde mit ^nfke. Da ^veiret holdt Familien inde famledes fnart alle Børnene i Stuen omkring Faderen, fom paa min Anmodning havde lovet at fortælle mig hvorledes han var dleven en faa aparte ^and, fom Skydsgutten havde fagt. Alf tog fin Tollekniv og degyndte paa

et Rivehoved, Ragn-hild, hans ^one, og A^rid hans ældste Datter, en tækkelig Pige, paa hvis aadne Ansigt Sundhed, ^fkyld og dunter-hed f^od^præget, fatte fig til deres Rokke, medens den^ranke, men mere alvorlige ^argrit, Afrids yngre Sø^er, fyslede med en Bæv, og Thor, den ældste Søn, reparerede en Sæle^ Ole udskar pirater paa et Riveskaft og et Par fmaa Børn toge deres Bundinger fat. ^ed fand Fornøielfe detragtede ^eg denne elskværdige ^reds, og var halv undseelig ved selv at være den eneste ledige i det hele Selskad. Dog desio opmærksommere hørte jeg paa Alfs Fortælling, hvis vedindhold jeg nu faa godt jeg kan vil gjengive.

*

Capitel 1.

Alf Thorfens Levnet.

Alf var en fattig ^uusmands Søn, der tidlig misiede fin Fader, hvis Tad dlev ham erstattet ved en from og ferm ^oder, der ikke alene felv lærte ham at læse, og holdt ham til læsning af Guds Ord^ men ogsaa stedse holdtal-vorlig over, at han altid maatte være deskjestiget. Om Sommeren tjente han flere Aar fom Juring paa den Gaarde fom han nu doer paa, og anvendte de mange ledige Ti^ mer, fom han havde, deels til at læfe, deels til med fin Tollekniv at udfkjære mange nette Smaating, fom han dort-dyttede eller folgte, enten for at fkasse fig Bøger og Red-fkad, eller for at kunne glæde fin kjære ^oder eller lille Søster med en liden Foræring.

Om sinteren var han hjemme hos fin ^oder, hvem han troligen hjalp under hendes trange ^aar, i fin tid-iige Barndom ved at dinde Strømper og Andet, hvorved han i de lange vinteraftener defkjeftigede fig, fiden ved ^ forardeide alfkens fmaa Trævarer, fom han solgte. ^ hed f^od^præget, fatte fig til deres Rokke, medens den^ranke, men mere alvorlige ^argrit, Afrids yngre Sø^er, fyslede med en Bæv, og Thor, den ældste Søn, reparerede en Sæle^ Ole udskar pirater paa et Riveskaft og et Par fmaa Børn toge deres Bundinger fat. ^ed fand Fornøielfe detragtede ^eg denne elskværdige ^reds, og var halv undseelig ved selv at være den eneste ledige i det hele Selskad. Dog desio opmærksommere hørte jeg paa Alfs Fortælling, hvis vedindhold jeg nu faa godt jeg kan vil gjengive.

*

Capitel 1.

Alf Thorfens Levnet.

Alf var en fattig ^uusmands Søn, der tidlig misiede fin Fader, hvis Tad dlev ham erstattet ved en from og ferm ^oder, der ikke alene felv lærte ham at læse, og holdt ham til læsning af Guds Ord^ men ogsaa stedse holdtal-vorlig over, at han altid maatte være deskjestiget. Om Sommeren tjente han flere Aar fom Juring paa den Gaarde fom han nu doer paa, og anvendte de mange ledige Ti^ mer, fom han havde, deels til at læfe, deels til med fin Tollekniv at udfkjære mange nette Smaating, fom han dort-dyttede eller folgte, enten for at fkasse fig Bøger og Red-fkad, eller for at kunne glæde fin kjære ^oder eller lille Søster med en liden Foræring.

Om sinteren var han hjemme hos fin ^oder, hvem han troligen hjalp under hendes trange ^aar, i fin tid-iige Barndom ved at dinde Strømper og Andet, hvorved han i de lange vinteraftener defkjeftigede fig, fiden ved ^ forardeide alfkens fmaa Trævarer, fom han solgte. ^fit ^de Aar ^ev han eon^rmeret, og da Prægen fyntes godt om den ligesaa skinke som snille Gut, tog han ham i fin Tjenere og fkaffede ham derved tillige leilighed til at

danne fig til med Tiden at dlive Skoleholder. Jmidlertid uddrød krigen med Sverige Alf dlev udkomman-deret, og ledfaget af Prægens kjærlige formaninger og fin boders og Søgers Taarer, forlod han fin ^jemdygd, og drog i Felten. ^er var han faa heldig at dlive Oppasser hos en Oberst, der snart fattede Godhed for denne troe, øg skikkelige Gut, fom desuden fkrev en fmuk ^aand, hvor-ved han i flere Ting kunde være ham til ^ytte, og derfor gjerne gav den videdegjærlige Alf leilighed og frihed til at fee og lære ^angt og ^eget, fom hidtil havde været^ ham aldeles ukjendt. „Da jeg gjerne,^ fortabte Alf, ^hvor^ jeg fulgte Oder^en, tog Deel i det ^arkardeide, fom forefaldt, dlev jeg fnart bekjendt med Brugen af de Red-^ skader, fom der fandtes, hvilket fiden dlev mig til megen^ Gavn. Jmidlertid var jeg nær dleven en ^lykkens ^and^

Paa den kant af bandet, hvor vi havde O^varteer, fandtes den Skik, at hver Gang man gik et Arrende eller gjorde

En en billighed, skulde man delønnes med en Dram. J Førstningen havde seg ^oddydelighed, fiden fik jeg or-dentlig Smag i den fordærvelige Drik. Flere dlandt mine krigskammerater yndede et Ruus, og s^et Selskad fordær-ver gode Sæder. ^aar jeg hendelsesviis kom ind, hvor mine kammerater vare, dlev seg trakteret, og anfaaemig nu for-pligtet til at traktere igjen for ei at dlive holdt for en Gniere

Dertil kom, at jeg lærte kortspil, og at der var Skik, at den mindende fkulde traktere en Omgang med Brænde-

viin paa de Tadende^ kort at fortælle, fnart dlev jeg lige-faa ^or en Svirregaj^ fom ^ogen^ Den gamle Oders^

advarede mig i Begyndelsen, gav mig siden endog alvorligenirettesættelsen men Alt forgjæves^ Døg Gud er naade-rig. Jeg var vel dleven et aldeles fordærvet ^ennejke^ hvis Gud ikke i tide havde vakt mig af min Syndighed. En Aften rakte jeg uklar med en af mine kammerater om et Spil. ^an var ^nderoffieier, vilde denytte fig af fin ^yndighed, og gav mig et Par Slag med klingen. ^i vare degge derufede. Jeg var mig ei længer devidft^ men i min Fordittrelfe hug jeg ham et faa vældigt ^ug i ^ove-det, at han sira^ segnede om, i det Blodet ^rømmede ned over hans døddlege Ansigt. J det samme kom bagten til. Jeg dlev greden, kasket i et mørkt fængsel, hvor jeg ti^-dragte en skrækkelig ^at.

Synet af min kammerats dlodige og dlege Ansigt havde gjort mig ædru. Blodskyld hvilede paa min arme

Sjel. ^vor jeg vendte mig, syntes jeg at see det dlodige, dlege ^oved øg de drivende ^ine, der fiirede paa mig, eller at høre min siakkels boders og Søgers Jammer. ^in gamle ^ærer, den snille Præft, min Beskytter Oders^en tyk-tes mig at staae dedreidende og sorgfulde ved min Side.

Jeg syntes, at jeg f^od for en krigsret, dlev dømt til døde^ og at mine kammeraters Geværpider allerede vare rettede

mod morderens Bryfi^. kort jeg tildragte en rædsom ^at. ^vor sordandede jeg ei det fordærvelige Brændeviin. Til-

fids^ faldt jeg paa mine knæe, dad Gud om Tilgivelse og fvor under hede Taarer, aldrig at fmage Brændeviin,, hvis

Gud vilde tage mig til ^aade og fpare mit ^iv. Jeg hav-de ventet næs^e borgen at dlive forhørt^ men maatte end-nu fordlive et Par Dage i denne fkrækkelige ^vished. En-

delig dlev jeg fiillet for en krigsret. ^vor glad dlev jeg ikke ved at fee min ^odf^ander, fom jeg havde nnfeet

for død , at leve , skjønt han var faa dleg fom et ^ig ^g faa mat, at han neppe kunde afgive den forlangte ^ør^faring. Da han va^ saa ædelmodig at ha^ paafi^ ^ h^n ved sin Opførfel havde foranlediget Striden^ s^ap jeg ^d nogle Dages Arre^. Oder^en tog mig igjen til ^aade^ ^ bindet om de skrækkelige Dage, jeg havde tildragt, gjorde, at ^eg fiden trolig holdt mit ^øfte^ aldrig at fmageBræn-

deviim^ For ei at komme i nye Fristelfer holdt han fig fiden hjemme, og tildragt^ fine Fritimer deels ved a^ læfe

deels ved at ardeide hos en hjulmager, der tillige forar-deidede anden Gaardsredfkad, øg doede i nærheden af Oder-^ens ^varteer. ^er lærte han ikke alene meget, men tjente øgsaa lidt. ^ Efter at Felttoget va^ endt, vendte han ti^

fin boders og Søgers store Glæde tildage til fin ^jemdygd^

hvor han kort derefter modtog en Skoleholder-Post, hvor-ved han vel fik liden ^øn, men rig Anledning til at virke

til Oplysningens og Sædelighedens Fremme. ^an ivrede ifæ^ mod lediggang og Fylderi og lærte den fig de-groede ungdom Orden og lydighed. J Begyndelfen ^avde han vel mange Besværligheder, ja selv ^venfkader at ^kjæmp^ imod,^ da man ei var vant til hans drenge Orden øg fpottede over hans Jver ifær mod Brændeviinsdrik^ men de Fremfkridt, fom Børnene gjorde under hans^ fam-

vittighedsfulde Anstrængelfer, erhvervede ham efterhaanden faavel Børnenes fom de slesie Forældres Agtelse og ^jær-

lighed. Da han derfor efter ^ Aars Forlød nedlagde^ sin

Post, forærede Skoledistriktet ham en fmukt inddunden Bi-del og nogle andre Bøger fom et Tegn paa det^ Tilfreds-

hed og Taknemlighed. Aarfagen til at han nedlagde fin

Post var, at han imidlertid havde forlovet fig med Ragn-hild, en ligefaa flittig fom ferm og for^andig Pige, hvis

kjærlighed han havde vundet. J Alfs Bygd faae man ei sjeldent, at Folk giftede fig med tomme mænder i en ung Alder. ^an m^ent^ nu, A^ f^m v^ ^ ^ ^ A^havde lag^ fig ndge^ t^i Bedste ^g v^r en f^ink Arbeider, f^ fkulde gifte fig ^ men Alfmeente, at det havde ingen ^as^. Ragnhild, der endnu ei var ^ Aar, trængte til at lære ^eget, og da Jakod maatte tjene ^ Aar for Raehel, kun-de han nok arbeide nogle Aar forat kunne føre fin Ragnhild ind i ege^ ^uus. Dertil hlev imidlertid Raad længe før han havde ventet. Ragnhild var dleven opdragen hos en Slægtning, der havde været en formuende ^and indtil han kom i Strid med fin ^ado angaaende et gannnelt Bytte mellem deres Gaarde. Sagen var tvivlfom og an-^ik i Grunden en utydelighed^ men Jngen vilde vige. Et Par langvarige og kof^are Proeesfer vare Følgen der-^f. ^adoen vandt vel^ men, da han var uformuende, maatte han for denne kos^are Sags Skyld gaae fra Gaard og Grund, og Ragnhilds ^uusdonde ærgrede fig faameget øver Tadet, at han føgte Trø^ i Flafkem ^ans ^uustru tog fig dette faa nær, at hun dlev fygelig. En Dag var aanden i Byen, drak fig fom fædvanlig fuld, og da det var streng ^ulde frøs han ihjel. Da der fandtes f^or Gjeld vilde kreditorerne fira^ have Gaarden til Auetion. Den fakkels Enke, fom felv var darnløs, og havde kjendt Alf fra hans Barndom af, og holdt af Ragnhild fom fit eget Barn, tildød fig at give fig i Folloug til dem, med fin hele Gaard, naar de kunde komme til Forlig med

kreditorerne. Bed ^jælp af en Sum, fom han havd^ fammenfparet, og bekjendt fom en paalidelig ^and kom han

fnart til Forlig og fik diiiige Betalingsvilkaar. ^an ægtede nu fin Ragnhild^ men paadrog fig me-gen Omtale, da han i fiedetfor de ^ Dages lange og s^øi-ende Bryllupper, fom vare gjængse i Bygden selv dlandt dem^ der maatte dorge det Fornødne, og derved paadroge fig en Gjeld^ fom d^ aldrig fiden r^at Stilhedsit Bryllup. ^an fik vel høre adskillige fpidfe Ord, da

han næste Søndag kom til virken ^ men han lod fom han ei mærkede det, og f^gde til fin unge ^one, der felv fyntes,

at det ikke var fom det durde^ „^ad Folk fige hvad d^

ville. Det er daade Daarfkad og ^ret at gjøre store B^ kodninger til ingen ^ytte paa Andres Penge, og det gjør

den, fom i Gjeld lever høit. ^vis Bondesolk affkaffede

den megen Svir og lange Gjæstedudshold ved Bryllupper og Begravelser, vilde man klage mindre over flette Tider og

være mere uafhængige af ^jødmænd og Andrew J Begyndelsen var det vanskeligt endog for den slittige og driftige Alf at komme ud af det, da Gjelden var dety-delig, Gaarden førfømt og pufene forfaldne^ men ved Sparsomhed, Driftighed og Eftertanke, og kraftig understøttet af en ligefaa tarvelig fom flittig og ^ind-

skidelig ^usirn og en ferm Søster, lykkedes det ham efter-

haanden, ei dlot at detaie en stor Deel af fin Gjeld ^ men ^ndog at opdyrke fin Gaard og lægge fig Adskilligt til Bed-

fte, uagtet han havde en gammel Follougskøne og fin mo-der i ^uset, og Gud velfignede ham med s^ere Børn. J

et Tidsrum af ømtrent ^ Aar var han dleven til en vel-

holden mand, der var hædret med alle fornuftige Folks Ag-telfe, og i slere Aar havde været Præsiens medhjælper.

Søm saadan tog han fig med ligefaa megen Jver af det Osfentlige fom hjemme af sit Eget. Bed hans ufortrødne Begrædelser havde man tildeels f^aet Betleri afskaffet, da

man havde inddeelt Bygden i en mængde Ardeidslægd^r, hvor Enhver, fom favnede Ardeide, fik samme mod en pas-

fende Dagløn. Bed hans kraftfulde ^nderstøttelfe havde det

dykkes Præsten at faae flere fkadelige Skikke, fom d^n for-dærvelige Stuegang ved Brylluppene, affkasfede, og det over-

haandtagende Fylderi indskrænket. ^ans Jver især i sidsteTilfælde havde vift nok paadraget ham behageligheder o^

^venskaber, da han havde dragt Flere, søm ei agtede paa hans Advarsler, i Bøder sor ulovligt Brændeviinssalg og

Fyideri^ men sagde han, hvorledes skal en Præst kunnen faae Orden og gode Sæder fremmede, naar lensmand eller

medhjælper af Frygt for at støde denne eiler hiin, eller for at undgaae leilighed, ikke tage ^aand i ^anke med. Blandt

hans øvrige Fortjenester af Sognet hørte ogfaa hans med-

virken til at faae et ^æseselskad istanddragt. Alf yndede meget læsning og eiede felv en liden Bogfamling, hvis slit-

tige Brng han erkjendte at være meget skyldig. „^andoe-eonomifke Bøger falde sjelden, fagde han, i Bøndernes Smag,

deels fordi de ei formaae slere af de Benævnelser øg ^unst-ord, fom ofte forekomme i dem, deels fordi de troe at de-

res Eget er langt dedre. naar et nyt Forsøg engang mis-lykkes, vende de ^ra^r tillage til det Gamle, i det de glem-

me, at til med ^eld at gjøre Forbedringer udfordres Ef-

tertanke og udholdenhed. Bist nok følger ingen før-mandig mand dlindt hen de Regier og Raad, fom findes i

Bøger, thi Jordsmon, Beliggenhed o. s. v. har stor Jnd-flydelse paa en Gaards rette Brug^ men Tegn paa ^lfor-

ftand er det, at troe, at man felv veed Alt dedre end An-dre og Jntet kan lære af Bøgers ^er fom i Alt gjelder

det „Prøv Alt og dehold det Gvde^ At famtaie med fornuftige og erfarne Folk har s^edfe været mig en Glæde. Jeg desøgte dersor Alf oftere, defaa^ hans ^anddrug og Brugsmaade, og i det ^aad, at det og-

faa kunde dlive Andre til nytte nedskrev jeg det Bigtigs^ og inddyder læseren til med mig at fniste nærmere B^

kjendskab med hans ^uus og ^anddrug.

*

Capitel 2.

Alf Thorfens Huus.

Baaningshufet lignede i Udfeende de almindelige Bondehufe og var temmelig gammelt. „Jeg kunde nok ønfket mig et fmukkere og beqvemmere Huus; men jeg har ei rukket det, fagde Alf.

Udhufene derimod vare faa godt fom nye, og faare vel indrettede. Bed Alfs Ankomst til Gaarden fandtes der en længde fmaae ^ufe, der laae i en uordentlig klynge, iigesom man endnu faa ofte feer paa denne ^ant af bandet.

Da de desuden vare forfaldne og høist ude^vemme, lagde han kort efter at han havde modtaget Gaarden, Grundvol-

den til de nye ^dhufe, fom han efterhaanden dyggede og indrettede paa et de^vemmere Sted end der, hvor de forrige

stode. ^an havde her famlet under eet Tag, Stald, Fjøs, Sauehuus, ^ove og ^øer. ^i ville nu noget nærmere tage dem i ^iefyn.

Stalden og Hefte.

Stalden adskildte fig ikke fra de paa bandet alminde-lige uden ved at være høiere, lyfere og renere. Spin-delvæve, Støv og Rus^ i krydderne faae man her ikke.

hestene vare i godt ^uld og dedre pudfede end man pleier at fee paa bandet. Den fom fparer fin Skrahe og Bør-

ste og om Sommeren, faa ofte Tid og leilighed gives, en

Bafkning, forgaaer ei at pasfe hes^ meente Alf. ^an-gen Bonde, paastod han, dliver Fant for ^ef^es Skyld.

Først gjør han et uheldigt Jndkjød, faa dytter han faalænge at, naar han deregner hvad han ved hver hestehandel har

^ivet til, og hvad Tid han har spilt, havde det svaret dedre Regning, at kjøde en ny he^ og endelig mi^er mangen

Capitel 2.

Alf Thorfens Huus.

Baaningshufet lignede i Udfeende de almindelige Bondehufe og var temmelig gammelt. „Jeg kunde nok ønfket mig et fmukkere og beqvemmere Huus; men jeg har ei rukket det, fagde Alf.

Udhufene derimod vare faa godt fom nye, og faare vel indrettede. Bed Alfs Ankomst til Gaarden fandtes der en længde fmaae ^ufe, der laae i en uordentlig klynge, iigesom man endnu faa ofte feer paa denne ^ant af bandet.

Da de desuden vare forfaldne og høist ude^vemme, lagde han kort efter at han havde modtaget Gaarden, Grundvol-

den til de nye ^dhufe, fom han efterhaanden dyggede og indrettede paa et de^vemmere Sted end der, hvor de forrige

stode. ^an havde her famlet under eet Tag, Stald, Fjøs, Sauehuus, ^ove og ^øer. ^i ville nu noget nærmere tage dem i ^iefyn.

Stalden og Hefte.

Stalden adskildte fig ikke fra de paa bandet alminde-lige uden ved at være høiere, lyfere og renere. Spin-delvæve, Støv og Rus^ i krydderne faae man her ikke.

hestene vare i godt ^uld og dedre pudfede end man pleier at fee paa bandet. Den fom fparer fin Skrahe og Bør-

ste og om Sommeren, faa ofte Tid og leilighed gives, en

Bafkning, forgaaer ei at pasfe hes^ meente Alf. ^an-gen Bonde, paastod han, dliver Fant for ^ef^es Skyld.

Først gjør han et uheldigt Jndkjød, faa dytter han faalænge at, naar han deregner hvad han ved hver hestehandel har

^ivet til, og hvad Tid han har spilt, havde det svaret dedre Regning, at kjøde en ny he^ og endelig mi^er mangen^and fine ved ^ange^ p^a ordentlig Røgt eller ved egen og andres uagtsomhed. Paa Byreifer faae mangen god ^ef^ fin ^næk, i det den kjøres varm og faa uden Dække maa f^aae ude i ^uld og ^veir, medens Eieren sidder inde og fvirer. At lade ^efiene gaae ude i de vaade og kolde ^øj^nætter, give dem ureent Band, eller koldt Band^ naar de ere meget fvede, eller muggent ^øe, har mangen farlig Sygdom til Følge. Jeg har aldrig misset en ^efi, eller havt noget detydeligt ^held, uagtet jeg aldrig har drugt andet lægemiddel end hver ^øs^, naar jeg sætter mine ^ef^e paa Stald, at give hver ^e^ daglig et ^jærv Aaspeløv, et Par Gange Pederrod og stundom lidt Salt, som alt dyrker ^es^ens Fordøjelse. Sætter jeg om Binteren en sveed ^es^ ind paa en kold Stald, tørrer jeg Sveden af den, gnider Benene med ^alm og lægger et ^læde paa dem ^en hvorledes heldreder du dine ^es^e for Saar og Sadeldrud o. m. fom faa ofte træsfer ind, fpurgte jeg. ^aar en ^es^ eller et andet ^uusdyr dliver faaret, faa va-fker jeg Saaret s^ra^r med Brændeviin og fordinder det der-paa. Er Saaret f^ort og der er Fare for, at der fkal komme Bærk i det, fmører jeg famme med en Salve, fom laves afTer^ pentin ^ ^ Terpentinolie ^ ^od^ og tre frifke A^g, der rø-res fammen indtil den faaer en guul Farve. bommer der ^a-terie i Saaret renfes det ved Salmiak, opløse i Brændeviin^ dødt ^jød tages dort med dlaa Bitriol ^Blaaf^een^ eller hvidt Sukker. ^aar mine ^ej^e, fom fjelden indtræsser, drydes ved Sadel o. m. saa vasker jeg det saarede Sted med koldt Band, hvori Salt rigeligen er opløft, eller med lunket A^dikke, hvori Oredlade ere kogte, eller ogsaa ved Sæde, oplø^ i Brænde-viin. Er der materie i Saaret holdes det aadent ved lidt ^iin, der er desmurt med Terpentin.

Fjøfet. Kjørenes Røgt.

Fjøset var varmt og lyft. Det deeltes ved en Gang

i ^ Dele, og mod denne Gang ftode kjørene med hovederne mod hverandre. Baasene vare forfynede med krydder og ^ække. ^aar kjørene fik deres Drikke, fom fkede ^ Gan-

ge daglig, heftedes bækken op ved en krog og Sørpefaa-erne eller Banddytterne j^ode da i Gangen. Bed Enden

af denn^ stod et stort Bandkar hvoraf Støllepigen med en

Bytte fyldte Sørpesaaerne. Fra Gangen af fik kjørene ogsaa deres Foder. Bed denne Jndretning gikArdeidet let-

tere sra ^aanden, intet ^ø spildtes og Støllepigen havde

Jntet i Baasene at deville, uden naar hun malkede. kjø-rene vare velfødte og i det hele Fjøs herskede der en Orden

og en Reenlighed, som overraskede mig^ Du har A^re af

dine kjør, saa peen en Buskap og saa ordentligt et Fjøs har jeg ikke seet paa længe, sagde jeg til Astrid, hvemRagn-

hild for det meste havde detroet disfe Ting. hvorledes

dærer du dig ad for at faae dine kjør faa fede og glat-haarede^ R. ^,Jeg fparer hverken paa ^ad eller Drikke,

eller Strøelse eller Skrade^ Skrader Du ogsaa kjørene^

R. „Ja vist gjør jeg saa. Skulde ikke de fakkels kyr^ som staae inde og dundne den hele lange Binter, trænge

til at dlive rene, ligesaa vel som ^este og Folk^ Stun-

dom kofter jeg ogsaa en liden Bask og Børsting paa dem,

øg J kan troe, kreaturene have godt deraf, og hvor gjerne de ville holdes rene, naar de dlive vante dertil. ^oer

siger ogsaa, Skrade, Børste, ^ys og Salt udgjør den halve Føde^ ^vor ofte giver Du dine kjør Salt^ A. ^ver

borgen faaer hver kyr en klyde, for at de skulle drikke dygtig og desuden giver jeg dem Salt paa Sørpen.^ Faaer

^ dine kjør Sørpe^ A^ ^ei kun de fom melke. ^e^^veld staaer jeg kogende Band i Sørpefaaerne, fom je^ før har syldt med tørt Potetgræs, Boldhøi, og naar Faer har Raad dertil med nogle Poteter, hvorpaa jeg har lidt ^eel og Salt^ og derefter kan J troe, at de melke for-svarlig^. hvormeget melke da dine ^jør i Almindelighed. ^A. Aa hu^ Blommerei der henne melker ^ Potter i ^aa-let, f^ra^ efter hu^ har kalvet.^ Er den da faa god^ A. „^an J ikke fee det^ ^ei, hvorpaa skulde jeg kunne fee det^ A. „mænder J da ei lærkerne paa en god ^elke-kyr^ Jo nogles men lad mig høre dine lærker ^ A^ „Aa vi have mangel men det ere ei faa let at defkrive dem alle. Som kendemærker paa en god melkekyr regner vi, at hun har løs og tynd og rummelig ^ud, at Riddenene ^aae langt fra hinanden, at hun er dred over drysset, ha^ s^ore ^elkeaarer og lange, letmelkendes Patter. ^ang Rumpe, f^ore lodne ^ren og levendes ^ine skal ei heller være et galt ^ærke. ^oer formaner mig ellers til f^edfe at melke ^yre-ne faa rene som jeg kan, da hun paas^aaer, at den fids^e ^elk, man faaer af Juret ^vret^ er mere end doddelt faa fed fom den førsie. ^ar J ogfaa hørt det^ Ja deri har ^oer Ret, ja jeg har endog læj^, at den ^elk, fom førf^ kommer ud af ^vret giver ^ Gange mindre Fløde end den, fom kommer fids^, ligesom det er vis^, at en Pot af den ^elk, som Du faaer af en ^o ^ og ^te maaned ^fter den har kalvet, giver i det mindske ^ Gange saame-get Fløde og Smør som en Pot af den fammme ^o i den før^e og anden maaned ^ men hvorfra har din Faer faaet en faa fmuk og s^or Raee^ R. ^Alle de ^yr vinn have ere alle paafatte her paa Gaarden^ og Faer paaf^aaer, at vi hverken dehøve at deville ^yr fra England eller ^ol-^and eller hvad nu de fremmede ^ande hede, naar vi kunvil druge vor Eftertanken thi da kan man forædle fit eget kyreflag. Den hele kunf^ defiaaer i at vælge og øpføde fine kalve vel, og ei fulte fine kreaturer n men fø-dedemgodt.^ Ja deri des^aaer vistnok kunden ^ men hvor-ledes dærer Du dig ad, naar Du lægger paa en kalv^ R. „Bi fætte f^edfe paa kalvene af de ded^e ^elkekjør, der ere over ^ og under ^ Aar, og udvælge de kalve, fom ere muntre, have korte hoveder, tykke ^uler, lange Rumper, flere end ^ Patter og ved ^ødfelen ei drøle eller have røde eller forte Tænder. De ^ før^e Dage faaer kalven kun koderens ^elk, der fiden dlandes med skummet ^elk, hvori jeg efter ^ ^lger har lidt ^avremeel. Efter ^ger^ forlød faaer kalven ingen fød ^elk meren men dafaae^ han kun skummet ^elk, dlandet med ^eel, ^øivand, øg fiint ^øi. En ^aandfuld Enedær engang imellem har kalven godt af. Bil m^n h^ve Glæde af fine kalve maa man hverken fpare paa ^ad eller godt Drikken ei hellen paa et tørt ^eie og frifk ^uft. J fkulde vel neppe troe^ at den forte Studkalv der henne, der næ^en er faa s^or fom en liden ^vie, kun er aarsgammeln men den harje^ øgfaa været god med, kan J troen thi ^aer figer,vilman devare et godtkyres^lag, maa man forge for en god Stud. Til næ^e Aar dliver Roland, fom f^aaer derhenne o^ skuler ^ Aar, og faa skiller ^aer fig med den, og den ^lnge^ fom ogfaa heder Roland, træder ind i hans Plads.

Sauehufet.

Det var høit og lyft og forfynet med en Stadde, hvorpaa var fmnrt Tjære, dlandet med Salt og Enedær^ øg en ^æk, hvori og ^øv dlev lagt. „Jeg har,^ fortal^ Alf, „med megen ^ytte læs^ en lille Bog, fom kaldes den ^en kloge og forstandige Sven Andersen, en gammel vil druge vor Eftertanken thi da kan man forædle fit eget kyreflag. Den hele kunf^ defiaaer i at vælge og øpføde fine kalve vel, og ei fulte fine kreaturer n men fø-dedemgodt.^ Ja deri des^aaer vistnok kunden ^ men hvor-ledes dærer Du dig ad, naar Du lægger paa en kalv^ R. „Bi fætte f^edfe paa kalvene af de ded^e ^elkekjør, der ere over ^ og under ^ Aar, og udvælge de kalve, fom ere muntre, have

korte hoveder, tykke ^uler, lange Rumper, flere end ^ Patter og ved ^ødfelen ei drøle eller have røde eller forte Tænder. De ^ før^e Dage faaer kalven kun koderens ^elk, der fiden dlandes med skummet ^elk, hvori jeg efter ^ ^lger har lidt ^avremeel. Efter ^ger^ forlød faaer kalven ingen fød ^elk meren men dafaae^ han kun skummet ^elk, dlandet med ^eel, ^øivand, øg fiint ^øi. En ^aandfuld Enedær engang imellem har kalven godt af. Bil m^n h^ve Glæde af fine kalve maa man hverken fpare paa ^ad eller godt Drikken ei hellen paa et tørt ^eie og frifk ^uft. J fkulde vel neppe troe^ at den forte Studkalv der henne, der næ^en er faa s^or fom en liden ^vie, kun er aarsgammeln men den harje^ øgfaa været god med, kan J troen thi ^aer figer,vilman devare et godtkyres^lag, maa man forge for en god Stud. Til næ^e Aar dliver Roland, fom f^aaer derhenne o^ skuler ^ Aar, og faa skiller ^aer fig med den, og den ^lnge^ fom ogfaa heder Roland, træder ind i hans Plads.

Sauehufet.

Det var høit og lyft og forfynet med en Stadde, hvorpaa var fmnrt Tjære, dlandet med Salt og Enedær^ øg en ^æk, hvori og ^øv dlev lagt. „Jeg har,^ fortal^ Alf, „med megen ^ytte læs^ en lille Bog, fom kaldes den ^en kloge og forstandige Sven Andersen, en gammel^røgter. Saasnart jeg havde læst den fik mit Sauehuus s^rar et vindue ^ og en Glug ftaaer nu aaden næsten hele Binteren^ jagtet bandet fryfer hos dem, har mine Sauer aldrig desundet fig dedre end fiden jeg har traadt i Sven Anderfons Fodspor. Den eneste indtagelse jeg gjør er, at jeg klipper mine Sauer ^ Gange om Aaret nemlig om baaren og tidlig om høsten.

Førend jeg læste Sven var det ikke sjelden, at jeg miste-de Sauer af ^asfoten ^Flyndresygen^ men siden jeg vog-ter mig for at lade dem gaae længe ude om høsten, især i Dug og Taage eller paa sumpige barker, hvor de aldrig dør kommen og siden jeg degyndte at lade mine Sauer staae lyst og koldt og saae^jære og Salt, har jeg ei mistet en eneste. Førend mine Sauer klippes dlive de stedse vaskede i lunket ^and, dlandet med irin eller ^ud, og derpaa afskyllede i koldt reent ^and, hvilken ^aade langt er at foretrække for den almindelige ^aade, enten ikke at vaske ilden, eller at vaske den efterat den er klippet.

Svinehufet.

Den Reenlighed dg Orden, som saa hæderlig udmær-

de Alf og hans Familie, fandt man felv i Svinehuset^

der var lyst og luunt, og hvor der var strøet rigeligt. Skai den forsømte, men vigtige Svineavl ret lykkes, sordrer den,

paaftod Alf og det med Rette, megen Tilfyn og Opmærk-fomhed. Svinene trives ei rigtig, uden de have et tørt ^eie og om Sommeren Adgang til Skygge og ^and^ ^

hvilket sidste de aldrig dør savne. En vigtig Regel ved Svineavlen er det, at man aldrig giver Svinet mere ^ad

af Gangen end det fpifer op, og vel lunket, men aldrig v^rm A^de.

Svinet fodres med alskens Ajfald i huusholdningen^ ^røgter. Saasnart jeg havde læst den fik mit Sauehuus s^rar et vindue ^ og en Glug ftaaer nu aaden næsten hele Binteren^ jagtet bandet fryfer hos dem, har mine Sauer aldrig desundet fig dedre end fiden jeg har traadt i Sven Anderfons Fodspor. Den eneste indtagelse jeg gjør er, at jeg klipper mine Sauer ^ Gange om Aaret nemlig om baaren og tidlig om høsten.

Førend jeg læste Sven var det ikke sjelden, at jeg miste-de Sauer af ^asfoten ^Flyndresygen^ men siden jeg vog-ter mig for at lade dem gaae længe ude om høsten, især i Dug og Taage eller paa sumpige barker, hvor de aldrig dør kommen og siden jeg degyndte at lade mine Sauer staae lyst og koldt og saae^jære og Salt, har jeg ei mistet en eneste. Førend mine Sauer klippes dlive de stedse vaskede i lunket ^and, dlandet med irin eller ^ud, og derpaa afskyllede i koldt reent ^and, hvilken ^aade langt er at foretrække for den almindelige ^aade, enten ikke at vaske ilden, eller at vaske den efterat den er klippet.

Svinehufet.

Den Reenlighed dg Orden, som saa hæderlig udmær-

de Alf og hans Familie, fandt man felv i Svinehuset^

der var lyst og luunt, og hvor der var strøet rigeligt. Skai den forsømte, men vigtige Svineavl ret lykkes, sordrer den,

paaftod Alf og det med Rette, megen Tilfyn og Opmærk-fomhed. Svinene trives ei rigtig, uden de have et tørt ^eie og om Sommeren Adgang til Skygge og ^and^ ^

hvilket sidste de aldrig dør savne. En vigtig Regel ved Svineavlen er det, at man aldrig giver Svinet mere ^ad

af Gangen end det fpifer op, og vel lunket, men aldrig v^rm A^de.

Svinet fodres med alskens Ajfald i huusholdningen^med suur melk, kold B^e, Po^er, Gulrødder og ^ndre Jordfrugter, ^lid, friske Rugavner, A^rter o. m. F^er

Svinet ^orn dør Bygget først maltes og davren fættes

i Blød, faltes og staae til den dliver fuur.

Capitel 3.

Haven.

Fra ^uset gaaer man ud i en lille, men peen ^ave, hvor der findes en ikke udetydelig Samling Frugttræer,

faa frie fra møos og faa net defkaarne, og det ^ele faa hensigtsmæssigt anlagt, og saa omhyggeligen passet, at jeg

ganske forundret fagde. „Du er jo en heel Gartner, Alfl^ ^ei ære den fom æres dør^ fvarede Alf^ Tilkommer ^aven nogen A^re fa^ fortjener min ^one og Thor den^ thi de

offre gjerne ^aven deres Fritimer, understøttede af Smaa-dørnene, fom hver have fit Stykke til egen Raadighed, dog

under Thors Overopsigt^ „Er Du da saadan en Gartner min kjære Thor^ sagde jeg til denne. „^ei Fader har an-

lagt den hele ^ave og jeg gaaer kuns moer tilhaande i at passe den, svarede den deskedne Thor. Ja vistnok har jeg gjort det første Anlæg, og for hvert Barn, som

Gnd skjænkede mig, plantet et Frugttræ, der alle staae hist i en Række, og ere as forfkjellig Størrelse ligesom mine

Børn, der eie hver sit Træ,^ svarede Alf^ ^,men Du har jo kun ^ Børn og jeg tæller jo ^ Træer ^ veddlev jeg. „Bi have,^

fvaredeAlf,^ desuden indført den Skik, at ethvert af mine Børn, famme Aar ^ det dli^er eonfirmeret, planter et Træ, for at det ved sammes Syn kan mindes den hellige Pagt. De

^ sidste høre mine ^ konfirmerede Børn til^ men saavel

den lille Planteskøle hift henne som de slef^e Stikk^lsdær, Rids ^g de fle^e unge Frugttræer har Thor plantet, ligesom han

f^reftaaer Podning Beskjæring og, i Forening med Ragn^ med suur melk, kold B^e, Po^er, Gulrødder og ^ndre Jordfrugter, ^lid, friske Rugavner, A^rter o. m. F^er

Svinet ^orn dør Bygget først maltes og davren fættes

i Blød, faltes og staae til den dliver fuur.

Capitel 3.

Haven.

Fra ^uset gaaer man ud i en lille, men peen ^ave, hvor der findes en ikke udetydelig Samling Frugttræer,

faa frie fra møos og faa net defkaarne, og det ^ele faa hensigtsmæssigt anlagt, og saa omhyggeligen passet, at jeg

ganske forundret fagde. „Du er jo en heel Gartner, Alfl^ ^ei ære den fom æres dør^ fvarede Alf^ Tilkommer ^aven nogen A^re fa^ fortjener min ^one og Thor den^ thi de

offre gjerne ^aven deres Fritimer, understøttede af Smaa-dørnene, fom hver have fit Stykke til egen Raadighed, dog

under Thors Overopsigt^ „Er Du da saadan en Gartner min kjære Thor^ sagde jeg til denne. „^ei Fader har an-

lagt den hele ^ave og jeg gaaer kuns moer tilhaande i at passe den, svarede den deskedne Thor. Ja vistnok har jeg gjort det første Anlæg, og for hvert Barn, som

Gnd skjænkede mig, plantet et Frugttræ, der alle staae hist i en Række, og ere as forfkjellig Størrelse ligesom mine

Børn, der eie hver sit Træ,^ svarede Alf^ ^,men Du har jo kun ^ Børn og jeg tæller jo ^ Træer ^ veddlev jeg. „Bi have,^

fvaredeAlf,^ desuden indført den Skik, at ethvert af mine Børn, famme Aar ^ det dli^er eonfirmeret, planter et Træ, for at det ved sammes Syn kan mindes den hellige Pagt. De

^ sidste høre mine ^ konfirmerede Børn til^ men saavel

den lille Planteskøle hift henne som de slef^e Stikk^lsdær, Rids ^g de fle^e unge Frugttræer har Thor plantet, ligesom han

f^reftaaer Podning Beskjæring og, i Forening med Ragn^hild, gavens Tilfaaning o. m. desuden sorger han for at av-le og opdevare forsjellige Frøsorter, hvilket almindelig lykkes faa godt, at dan ei alene forfvner vor egen ^ave^ men og-faa har en Deel at overlade til Andrew „^vor h^r Du lært at dlive en faa kyndig havemand, Thor,^ spurgte jeg

videre. „Den Smule, jeg forstaaer af ^avevæsen, skylder

jeg fornemmelig Præsten og siden læsning i et Par ^ave-døger, ^om findes i ^æseselikadet. Det Aar jeg gik til Eon-

firmation, tjente jeg, fom før og fiden mine Søstre paa Præstegaarden, for, fom Faer siger^ at vi skulle lære lidt mere

Folkeskikk Da Præsten har en stor ^ave og selv sysler med den, og jeg fik ^ov til at gaae ham tilhaande, lærte

jeg af ham at pode, famle Frø o. v. En Frugt- og ^lrterhave tilføiede Alf dør enhver Bonde lægge fig til^

thi af den kan man daade have megen nytte og Fornøi-

else uden ftor Bekostning. J vor ^ave sysle vi gjerne om Sommeraftenerne, og foruden den Gavn, vi have i

vor ^uusholdning af ^aal, Gulrødder o. m. yde vore

Rids, Stikkelsbær, ^irsedær og A^dler saavel sund og de-

hagelig Spise, som noget at dyde Folk, der desøge os istedet-for det fordærvelige Brændeviin, hvormed man almindelig

opvarter, ja paanøder, ikke dlot vo^ne mandfolk, men end-^ og kvindfolk, ja Børn^.

Capitel 4.

Engen.

„hvorledes dærerDuDig ad,^ fpurgte jeg Alf, da vi

^n vakker Aften fpadferede ud over hans marker i Selskad med et Par Bønder, fom vare komne til ham, „for at

^ ^or den ^^de, fonr ^jker at a^g^e en ^a^e, o^ da^e ^rr^ielie af den, l^an anl^ale^ so^n ^ellednin^, ^rt ^tn^ning til llrte^ og ^gtdaver^ ^tn^eg o^ ^rl^in^ ndgir^et paa Fo^an^altnin^ ai^ ^eden^ og ^taal^el^ hild, gavens Tilfaaning o. m. desuden sorger han for at av-le og opdevare forsjellige Frøsorter, hvilket almindelig lykkes faa godt, at dan ei alene forfvner vor egen ^ave^ men og-faa har en Deel at overlade til Andrew „^vor h^r Du lært at dlive en faa kyndig havemand, Thor,^ spurgte jeg

videre. „Den Smule, jeg forstaaer af ^avevæsen, skylder

jeg fornemmelig Præsten og siden læsning i et Par ^ave-døger, ^om findes i ^æseselikadet. Det Aar jeg gik til Eon-

firmation, tjente jeg, fom før og fiden mine Søstre paa Præstegaarden, for, fom Faer siger^ at vi skulle lære lidt mere

Folkeskikk Da Præsten har en stor ^ave og selv sysler med den, og jeg fik ^ov til at gaae ham tilhaande, lærte

jeg af ham at pode, famle Frø o. v. En Frugt- og ^lrterhave tilføiede Alf dør enhver Bonde lægge fig til^

thi af den kan man daade have megen nytte og Fornøi-

else uden ftor Bekostning. J vor ^ave sysle vi gjerne om Sommeraftenerne, og foruden den Gavn, vi have i

vor ^uusholdning af ^aal, Gulrødder o. m. yde vore

Rids, Stikkelsbær, ^irsedær og A^dler saavel sund og de-

hagelig Spise, som noget at dyde Folk, der desøge os istedet-for det fordærvelige Brændeviin, hvormed man almindelig

opvarter, ja paanøder, ikke dlot vo^ne mandfolk, men end-^ og kvindfolk, ja Børn^.

Capitel 4.

Engen.

„hvorledes dærerDuDig ad,^ fpurgte jeg Alf, da vi

^n vakker Aften fpadferede ud over hans marker i Selskad med et Par Bønder, fom vare komne til ham, „for at

^ ^or den ^^de, fonr ^jker at a^g^e en ^a^e, o^ da^e ^rr^ielie af den, l^an anl^ale^ so^n ^ellednin^, ^rt ^tn^ning til llrte^ og ^gtdaver^ ^tn^eg o^ ^rl^in^ ndgir^et paa Fo^an^altnin^ ai^ ^eden^ og ^taal^el^faae en saa frodig og tyk Eng fom den, der findes der. Det maa være en god Jord, Du har.^ „Jorden er up^a-magelig, svarede Alf^ men for ^ Aar fiden dare disse En-ge hverken mere eller dedre Græs, end J seer paa Gaar-

dene rundt om. Dette store Jorde, som nu giver mig ^ kjørs Føde, gav mig da knapt een. Det var overvo^et med Busker og opfyldt med store Stene, degroet med^oo^ øg surt af det overflødige Band, fom stod derover^

Det store Steengjerde hist er opført as de Stene fom dleve ryddede af denne Eng. J maa troe, det kosie-

de Sved og trætte ^emn^er inden jeg dlev færdig med det-^eArdeide^ men det har rigeligen detaltsig^ gode Enge er, fom bekjendt, Jorddrugets Grundvold^ ^lden god Eng, slet fødte kreaturer og slet og lidet Gjødsel^ En god Eng

har stedse været^aalet for mine Bestræbelser^ kornavlingen,

eller Brødføden meente Jon ^øgledustad, den ene af de ^ Bønder, fom ledsagede os, maa dog dlive^

^,En god Eng er ^oder til en god Ager paastod Als, og det har endnu ei hendt mig, at jeg for mit Smør og min

Ost, ei har faaet korn, om jeg trængte til samme. ^en hvorledes har Du faaet dine Enge til at dære et faa apar-

^e Græs, hvis ^age jeg ikke har feet hverken hos Jon

eller Andre h^r, ei heller i min hleu^^ spurgt Grunde Opdal, den anden Bonde. „Jeg kunde nok ønske at for-

dedre mine Enge^ men jeg trænger til gode Raad, og der-^or fik jeg Jon til at følge mig herhen til Dig.^ „Den hele lærdom er simpel,^ svarde Alf, „jeg udpiner aldrig mine

Agre^ men lægger dem faa hastig som jeg kan igjen i god he^d ^g desaaede med Græsfrøe, jeg slipper aldrig mine

^jør og heste ud p^ nune Jorder om Baaren, famler ømhyggelig alt Asf^d ^ Gaarden, lader det raadne fam-

^en i ^^ det med fun J^ ^e, Sod, knu^Been o^ m. og strøer det enten ^m høsten eller Baaren øvenpaa de med Græsfrø nylig gjenlagte Steder, eller paa

Enge, fom ligger affides eller vanskelig kunde pløies.^ G. ^en hvad kalder Du dette fremmede Græs, fom vo^er her, og hvorfra faaer Du Frøets A^ „Det, fom vo^er paa de tørre barker heder Raigræs. Det faaer man fra Danmark^ det høie Græs, fom trives faa vel paa de fugtige barker der henne kaldes Timothei, og er almindelig at faae i B^en eller, naar man henvender fig til ^andhuusholdningsfelfka-

dets Forstander, og kløver kjender Du vel^ Jeg avler nu selv alt det Frø, jeg druger, i det jeg lader det Stykke, som

staaer renest og dedst, dlive staaende indtil Topfrøet sidder

faa løst, at det let falder ud, da lader jeg det skjære, din-de i fmaa Baand, forsigtig hjemkjøre, tærske, rense og

devare paa et tørt Sted, efterat det først har lagt spredt tyndt paa et Gulv.^ G^ „^aar saaer Du dette Frø^

A^ „Enten saaer jeg det stra^ ovenpaa kornet eller s^ra^ ester dette er konnnen op^ men man maa vogte fig for,

at det ikke kommer over en Tomme dydt i Jorden. Er Beiret tørt dør man tromle Ageren efter at Græsfrøet er

faaet^ G^ ^en jeg feer at kløveren vorer dlandt det andet Græs. hvoraf kommer det^ A. „Jeg dlander al-

tid ^ kløverfrø dlandt Timotheien og udfaaer ^ Skaalpund af denne Blanding paa et ^aal eller Aien^

G. „Skal man staae Timotheien paa samme Tid som den øvrige Eng^ A^ „^ei sør^ Saasnart Arene deg^nde at dry-

de ud as Skedene^ Jon afdrød her Samtalen med den Be-

mærkning^ „Alf staaer jo alle sine Enge førend vi øvrige Bønder. Siig mig engang Alf, hvorfor Du gjør det.

Du maa dog faae mindre ^øe end ellers^ thi^øet svinder dog meget, naar det slaaes førend det dliver ganske modent.^

A. „Gevinsten er dog nok større end Tadet. Jeg sl^er nu^Eng, naar de s^efie Planter f^e i Blommer. Derved faae^ jeg maafkee nogle Skippund ^øe mindre^ men faa er mit ^øe faameget dedre og kraftigere, og Jorden har tadt min- dre af fin krafto thi enhver Plante trækker meeft kraft til fig, naar den skal fætte Frø. Slaaer man nu før det fkeer tader Jorden lidet eller intet af fin krafto G^ ^øj^er Du Din Timothei og andet ^øe paa den almindelige ^aade^

A. „Rei. Jeg græder efter ^t undgaae de ^ almindelige Feil, ent^n at kjøre ^øet faa raadt ind at det drænder eller mugner, eller faa tørt at næsten alkraften er dorte^ men denne middelvei er ei altid faa god at finde. Jeg lader f^edfe mit ^øe ligge i Skaaren ^^ D^ge^ vender det faa om borgenen, naar Duggen er af ^a^ken,^ dreder det faa og kjører det, naar Beiret er godt, ind sirar efter middag, hvis det fkal i Buløen ^ men faater det, hvis det^ er des^emt til^esie eller Sanere G^ ^en mænder da ikke ^øet i Din ^øe^ A^ „Rei aldrig. ^idt Fugtighed gjør ^øet kjært for kreaturene, og er det vel fugtigt, faa læg-ger jeg tør Rughalm lagviis i ^øet eller jeg faiter det^ G.^ „^vad^ faiter Du ^øet^ Du maa have god Forraad paa Sa^t, naar Dukasier det saaledes dort.^ A. „Enten jeg gi-ver Salt i Sørpen eller forøer det paa ^øet i ^øm kom-mer det vel ud ^aaEet^ G^ „hvorledes salter Du da^ A. „Jeg forger f^edse sor at ^øet dliver traadt saa sasi i ^øen som mnligt, og saaer da lagviis Sait i ^øen som ellers korn paa barken og druger omtrent ^ Td. Salt til ^ ^ Sk^. ^øe.^

Capitel 5.

Agrene.

Sædfkifte.

Alfs Gaard ^od fornemmelig af sandblandet ^eer^ men han favnede ei heller f^iv ^eer ^g myrjord ^ ligefom Eng, naar de s^efie Planter f^e i Blommer. Derved faae^ jeg maafkee nogle Skippund ^øe mindre^ men faa er mit ^øe faameget dedre og kraftigere, og Jorden har tadt min- dre af fin krafto thi enhver Plante trækker meeft kraft til fig, naar den skal fætte Frø. Slaaer man nu før det fkeer tader Jorden lidet eller intet af fin krafto G^ ^øj^er Du Din Timothei og andet ^øe paa den almindelige ^aade^

A. „Rei. Jeg græder efter ^t undgaae de ^ almindelige Feil, ent^n at kjøre ^øet faa raadt ind at det drænder eller mugner, eller faa tørt at næsten alkraften er dorte^ men denne middelvei er ei altid faa god at finde. Jeg lader f^edfe mit ^øe ligge i Skaaren ^^ D^ge^ vender det faa om borgenen, naar Duggen er af ^a^ken,^ dreder det faa og kjører det, naar Beiret er godt, ind sirar efter middag, hvis det fkal i Buløen ^ men faater det, hvis det^ er des^emt til^esie eller Sanere G^ ^en mænder da ikke ^øet i Din ^øe^ A^ „Rei aldrig. ^idt Fugtighed gjør ^øet kjært for kreaturene, og er det vel fugtigt, faa læg-ger jeg tør Rughalm lagviis i ^øet eller jeg faiter det^ G.^ „^vad^ faiter Du ^øet^ Du maa have god Forraad paa Sa^t, naar Dukasier det saaledes dort.^ A. „Enten jeg gi-ver Salt i Sørpen eller forøer det paa ^øet i ^øm kom-mer det vel ud ^aaEet^ G^ „hvorledes salter Du da^ A. „Jeg forger f^edse sor at ^øet dliver traadt saa sasi i ^øen som mnligt, og saaer da lagviis Sait i ^øen som ellers korn paa barken og druger omtrent ^ Td. Salt til ^ ^ Sk^. ^øe.^

Capitel 5.

Agrene.

Sædfkifte.

Alfs Gaard ^od fornemmelig af sandblandet ^eer^ men han favnede ei heller f^iv ^eer ^g myrjord ^ ligefom Eng, naar de s^efie Planter f^e i Blommer. Derved faae^ jeg maafkee nogle Skippund ^øe mindre^ men faa er mit ^øe faameget dedre og kraftigere, og Jorden har tadt min- dre af fin krafto thi enhver Plante trækker meeft kraft til fig, naar den skal fætte Frø. Slaaer man nu før det fkeer tader Jorden lidet eller intet af fin krafto G^ ^øj^er Du Din Timothei og andet ^øe paa den almindelige ^aade^

A. „Rei. Jeg græder efter ^t undgaae de ^ almindelige Feil, ent^n at kjøre ^øet faa raadt ind at det drænder eller mugner, eller faa tørt at næsten alkraften er dorte^ men denne middelvei er ei altid faa god at finde. Jeg lader f^edfe mit ^øe ligge i Skaaren ^^ D^ge^ vender det faa om borgenen, naar Duggen er af ^a^ken,^ dreder det faa og kjører det, naar Beiret er godt, ind sirar efter middag, hvis det fkal i Buløen ^ men faater det, hvis det^ er des^emt til^esie eller Sanere G^ ^en mænder da ikke ^øet i Din ^øe^ A^ „Rei aldrig. ^idt Fugtighed gjør ^øet kjært for kreaturene, og er det vel fugtigt, faa læg-ger jeg tør Rughalm lagviis i ^øet eller jeg faiter det^ G.^ „^vad^ faiter Du ^øet^ Du maa have god Forraad paa Sa^t, naar Dukasier det saaledes dort.^ A. „Enten jeg gi-ver Salt i Sørpen eller forøer det paa ^øet i ^øm kom-mer det vel ud ^aaEet^ G^ „hvorledes salter Du da^ A. „Jeg forger f^edse sor at ^øet dliver traadt saa sasi i ^øen som mnligt, og saaer da lagviis Sait i ^øen som ellers korn paa barken og druger omtrent ^ Td. Salt til ^ ^ Sk^. ^øe.^

Capitel 5.

Agrene.

Sædfkifte.

Alfs Gaard ^od fornemmelig af sandblandet ^eer^ men han favnede ei heller f^iv ^eer ^g myrjord ^ ligefomhan ogsaa havde et Par Jorder, som degode af temmelig fkarp Sand. Gaarden laae paa en Skraaning under en

temmelig høi he^ ^er for^rf^gede, ^t hans Jorder vare me-get plagede af Bandaarer, fom fremdragte indervand og

^oldvæde. For at raade Bod paa denne ilempe havde han været nødt til at anlægge detydelige lukkede^ og aadne Diger.

J hans Bygd var det en gammel Sædvane, at en-

kelte Jordstykker stedfe laa under Ploven og at en Ager næ-

sten uden Be^el drugtes til Byg, og en anden til Poteter. Erfaring og læsning havde fnart overtydet Alf om det Feil-

agtige ved saadan Brugsmaade. Efter mange Forsøg hav-de han indsørt et de^emt Sædskiste, hvorfra han fjelden af^eg. ^ Den sanddlandede leerjord drød han op om

sten, og hvis den vari^agt saaedehan ^^iin^ men hvis den var i Ajfald ^ ^avre, degge uden Gjødfel^ ^ Pote-

ter med Gjødsel ^ Byg med Gjødsel, og lagde igjen med Græsfrø.

^ Den stive ^eer^ ^ ^ stærk gjødede Bikker, fom slaaes grønne og samme Aar Binterhvede uden Gjødsel,

^ havren ^ Poteter med Gjødsel, ^ Byg med Græsfrø. ^ Sand^ ^A^rter, ^ ^ærk gjødet Spergel eller Bik-

ker, fom fiaaes grøn til Sommers^aldsodring, hvorpaa Bin-terrug, ^ Poteter med Gjødsel, ^ Byg med Græsfrø. ^ myrjord ^ ^ Poteter med Gjødfel ^ Byg med Gjødsel og Græsfrø^ Sædekornet dør være fuldkomment modent, opdevaret paa et tørt Sted og vel rejfet. Jnden det udsaaes dør det

fpredes paa et luftigt Sted og omkastes. Byg og

maa være af den forrige ^østs Av i. Binterrug og Bin-

^ ^ he^sigt^æ^sige ^ke^e eller ^^mldiger^ Anl^gelfe fi^ de^ ^eiledni^g i ^verdr^ ^aga^in for ^and^edterhvede aarsgammel. Bikker og ^iinfrø devare i flere Aar deres Spirekraft.

Vinterrug.

Til Binterfæd hør Jorden deardeides dyd og fkjør, fordi dens Rødder skikke lige ned i Jorden. „Faa her i Bygden, sagde Alf, give sig as med denne Sæd, da man klager over, at den enten gaaer ud, eller i det ^ele mislykkes. ^oved-aarsagen til dette Banheld er, at man saaer sor sildig og ei holder Ageren vandfri. Jeg har næsten stedse havt ^ykke af min Binterrug^ men har ogsaa altid lagt Ageren i Tei-ger, afledet alt overflødigt Band ved forfvarlige ^uuldiger og Grøfter^ faart tidlig, ^almindeligen i Slutningen af Au-guf^ i tørt Beir, og aldrig paa nypløiet eller vaad Ager^. Sædekornet dør stedse ligge tørt, og ei dringes dydere i Jor-den end ^ til ^ Tommer. Agerren dør lægges i smale Teiger paa det at intet Band skal dlive gaaende paa dem Bin-terrug giver den rigere Afgrøde efter reen Brak^ men tri-ves ogsaa godt efter Bikker og A^rter især paa seige og fugtige barker, hvor man dog almindeligen ei dør faae Binterrug, da denne elfker varm Jord^

„Du har flere Gange talt om Brak, fagde Grunde, hvad er det^ Derom har jeg aldrig hørt tale før^ Alf^ ^Reendrakket kalder man en Ager, fom høj^pløies og den føl-gende Sommer pløies og harves flere Gange for at den kan dlive reen fra ^lgræs og Torv og vel fkikket til Vintersæd.

Vinterhvede.

Da hveden af alle Sædarter tærer mees^ paa Jordens ^ ^r^tl^re ^t^e, der ere ri^e vaa ^nd, l^r ^nig gi^ ^id til at ^trefig i^de^ ^e t^iaae^ l^t og t^r j^d ^eri^n^, l^r ^rar tilfa^. ^aars^ed d^r faae^ sa^ hurtig so^n ^lig efter at ageren er beredt. terhvede aarsgammel. Bikker og ^iinfrø devare i flere Aar deres Spirekraft.

Vinterrug.

Til Binterfæd hør Jorden deardeides dyd og fkjør, fordi dens Rødder skikke lige ned i Jorden. „Faa her i Bygden, sagde Alf, give sig as med denne Sæd, da man klager over, at den enten gaaer ud, eller i det ^ele mislykkes. ^oved-aarsagen til dette Banheld er, at man saaer sor sildig og ei holder Ageren vandfri. Jeg har næsten stedse havt ^ykke af min Binterrug^ men har ogsaa altid lagt Ageren i Tei-ger, afledet alt overflødigt Band ved forfvarlige ^uuldiger og Grøfter^ faart tidlig, ^almindeligen i Slutningen af Au-guf^ i tørt Beir, og aldrig paa nypløiet eller vaad Ager^. Sædekornet dør stedse ligge tørt, og ei dringes dydere i Jor-den end ^ til ^ Tommer. Agerren dør lægges i smale Teiger paa det at intet Band skal dlive gaaende paa dem Bin-terrug giver den rigere Afgrøde efter reen Brak^ men tri-ves ogsaa godt efter Bikker og A^rter især paa seige og fugtige barker, hvor man dog almindeligen ei dør faae Binterrug, da denne elfker varm Jord^

„Du har flere Gange talt om Brak, fagde Grunde, hvad er det^ Derom har jeg aldrig hørt tale før^ Alf^ ^Reendrakket kalder man en Ager, fom høj^pløies og den føl-gende Sommer pløies og harves flere Gange for at den kan dlive reen fra ^lgræs og Torv og vel fkikket til Vintersæd.

Vinterhvede.

Da hveden af alle Sædarter tærer mees^ paa Jordens ^ ^r^tl^re ^t^e, der ere ri^e vaa ^nd, l^r ^nig gi^ ^id til at ^trefig i^de^ ^e t^iaae^ l^t og t^r j^d ^eri^n^, l^r ^rar tilfa^. ^aars^ed d^r faae^ sa^ hurtig so^n ^lig efter at ageren er beredt. terhvede aarsgammel. Bikker og ^iinfrø devare i flere Aar deres Spirekraft.

Vinterrug.

Til Binterfæd hør Jorden deardeides dyd og fkjør, fordi dens Rødder skikke lige ned i Jorden. „Faa her i Bygden, sagde Alf, give sig as med denne Sæd, da man klager over, at den enten gaaer ud, eller i det ^ele mislykkes. ^oved-aarsagen til dette Banheld er, at man saaer sor sildig og ei holder Ageren vandfri. Jeg har næsten stedse havt ^ykke af min Binterrug^ men har ogsaa altid lagt Ageren i Tei-ger, afledet alt overflødigt Band ved forfvarlige ^uuldiger og Grøfter^ faart tidlig, ^almindeligen i Slutningen af Au-guf^ i tørt Beir, og aldrig paa nypløiet eller vaad Ager^. Sædekornet dør stedse ligge tørt, og ei dringes dydere i Jor-den end ^ til ^ Tommer. Agerren dør lægges i smale Teiger paa det at intet Band skal dlive gaaende paa dem Bin-terrug giver den rigere Afgrøde efter reen Brak^ men tri-ves ogsaa godt efter Bikker og A^rter især paa seige og fugtige barker, hvor man dog almindeligen ei dør faae Binterrug, da denne elfker varm Jord^

„Du har flere Gange talt om Brak, fagde Grunde, hvad er det^ Derom har jeg aldrig hørt tale før^ Alf^ ^Reendrakket kalder man en Ager, fom høj^pløies og den føl-gende Sommer pløies og harves flere Gange for at den kan dlive reen fra ^lgræs og Torv og vel fkikket til Vintersæd.

Vinterhvede.

Da hveden af alle Sædarter tærer mees^ paa Jordens ^ ^r^tl^re ^t^e, der ere ri^e vaa ^nd, l^r ^nig gi^ ^id til at ^trefig i^de^ ^e t^iaae^ l^t og t^r j^d ^eri^n^, l^r ^rar tilfa^. ^aars^ed d^r faae^ sa^ hurtig so^n ^lig efter at ageren er beredt.^raft drugte Alf den sjelden øg kun efter Brak paa fme lerjorder. ^an gjødsler tidlig og deardeider Jorden godt, øg vælger til Sædkorn aarsgammel, tyndskallet og klang-fuld ^vede, som inden den druges til ^dfæd vajkes i rindende Band, for at de lette korn, fom ei due til Sæd, kun-ne flyde op og skummes af. Derpaa fpredes det ivrige ud paa et Gulv, dej^røes med lædfket k^lk og omkasies med Skovl indtil kaiken som en Skal omgiver hvert Sæ-dekorn. Den dør saaes tyndt, fid^ i August og kun bringes ^^ Tommer dydt i Jorden. Om Baaren dør Age-ren i Almindelighed tromles^ ^vede ynder leerjord, der holder paa fugtighed dog uden at være suur.

Ester ^vede lykkes Byg maadelig, ^Erter godtn men ^avre dedj^.

G. „^en druger Du da ikke Sommerhvede og Baar-^ug eller Bæring ^ A. „Jeg foretrækker almindelig Binter-fæden, fom giver ulige flere Fold, og tager kun min Tilsingt til Bæring, naar min Binterrug lader til at give et rin^ ^ere ^lddytte end jeg havde regnet paa.

Byg.

„Af denne for vort ^nd saa vigtige Sæd, har jeg^ fortalte Als, dyrket forsjellige Sorter. Paa kraftfuld Jor^

trives Torne- eller T h o r e d y g g e t godt, og dets fkalløsekjer-

ne giver ypperlige Grynn men halmen er grov. Det for-drer desuden lang Sommer og er s^emt at tærske. Det

trives ded^ paa muldleret Jordn men dør ei faaes for tid-lig. ^imalaiadygget giver mere^eel, hjelper sigme^

en kørtere Sommer, da det vo^er ha^igt, og er velfmagen-

den men vanskeligt at tærfke og ei mere haardført end al-mindeligt Byg. Det trives dedj^ paa Sandjord. Pa^ ^raft drugte Alf den sjelden øg kun efter Brak paa fme lerjorder. ^an gjødsler tidlig og deardeider Jorden godt, øg vælger til Sædkorn aarsgammel, tyndskallet og klang-fuld ^vede, som inden den druges til ^dfæd vajkes i

rindende Band, for at de lette korn, fom ei due til Sæd, kun-ne flyde op og skummes af. Derpaa fpredes det ivrige ud paa et Gulv, dej^røes med lædfket k^lk og omkasies med Skovl indtil kaiken som en Skal omgiver hvert Sæ-dekorn. Den dør saaes tyndt, fid^ i August og kun bringes ^^ Tommer dydt i Jorden. Om Baaren dør Age-ren i Almindelighed tromles^ ^vede ynder leerjord, der holder paa fugtighed dog uden at være suur.

Ester ^vede lykkes Byg maadelig, ^Erter godtn men ^avre dedj^.

G. „^en druger Du da ikke Sommerhvede og Baar-^ug eller Bæring ^ A. „Jeg foretrækker almindelig Binter-fæden, fom giver ulige flere Fold, og tager kun min Tilsingt til Bæring, naar min Binterrug lader til at give et rin^ ^ere ^lddytte end jeg havde regnet paa.

Byg.

„Af denne for vort ^nd saa vigtige Sæd, har jeg^ fortalte Als, dyrket forsjellige Sorter. Paa kraftfuld Jor^

trives Torne- eller T h o r e d y g g e t godt, og dets fkalløsekjer-

ne giver ypperlige Grynn men halmen er grov. Det for-drer desuden lang Sommer og er s^emt at tærske. Det

trives ded^ paa muldleret Jordn men dør ei faaes for tid-lig. ^imalaiadygget giver mere^eel, hjelper sigme^

en kørtere Sommer, da det vo^er ha^igt, og er velfmagen-

den men vanskeligt at tærfke og ei mere haardført end al-mindeligt Byg. Det trives dedj^ paa Sandjord. Pa^middelmaadig Jord, især hvis den er fugtig, st^ tiidage for vort almindelige Byg.

De Fleste pløie deres Bygager om Baaren. Det gjør jeg fjelden. Jeg høstpløier den stedse^ og deardeider den

øm Baaren kun med E^rstirpator og ^arv, eller kun med Rulleharv til en Dydde af Tommer. Bygget for-

drer vistnok reent og løj^ Jordsmon^ men da dets Rødder ei

stikke dydt i Jorden, er den omtalte Dydde tilstrækkelig. Baarpløining føger jeg at undgaae, da Jorden ved den

let derøves den Binterfugtighed, fom især paa tørre mar-ker er sornøden sor at Bygget skal trives. Paa denne

maade sparer jeg desuden megen Tid og Ardeide i den kravle Baar og dliver fri for meget ^lgræs, fom Baar-

pløiningen fremkalder. G. „Gjødsler Du til Byg^ A. „Almindeligen faaer jeg Byg efter Poteter udenGjødfel^ naar jeg gjødsler faa skeer det om Baaren med jorddlandet Gjødsel, der nedharves med

Rulleh arvens G. „hvor dydt harver Du Sæden ned^ A. Tommer.^ G^ „Er det ikke vel grundt ^ A. „Det troer

jeg neppe. Før dragte jeg alt mit^orn temmelig dydt ned ^ men saavel egen som Andres Erfaring har overtydet mig om, at af det Sædekorn, fom hringes over ^ Tommer dydt i

Jorden, kommer ikke halvparten op, og staaer siettere end

det, fom ligger høiere i Jordskorpen. ^ fæsten alle de ^orn^ som kun komme ^ Tomme dydt i Jorden, spire. Er Byg-

ageren tør og Tørke indtræffer dør den tromles stra^ efter Saaningen og atter, n^ar Spirene ere dlevne ^^ Tom-

mer høie. Græsfrøet, hvis Ageren lægges igjen, faaes

enten stra^ efter at Bygget er faaet, eller inden fidsteTrom-iing sinder Sted.^

„Bruger Du ikke at dlande Bygget med havre forat avle Blandingerne fpurgte Grunde videre. ^,Det er megetgjængs i vor Bygd^ „Ja s^undom,^ svarede Alf, „naar min Ager tykkes mig vel kold eller fngtig til Byg alene. Skulde Bygget da mislykkes, faa har man dog davren igjen, især naar man saaer tykt.^

Havre.

Denne haardføre Sæd, fom tager til Takke med Slags Jord, naar undtages megen tør Sand, agtes her mindre end den fortjener.

^ster paa bandet avles den i mængde, og af den

males ikke dlot fortrinlige Gryn, men nærende meel, fom der druges daade til Fladdrød og Grød. ^avrehalmen

giver desuden det dedste ^almfoder, der fom ^reaturnæring

kan fættes ved Siden af maadeligt myrhøe og til Sauer-ne endog fortjener Fortrinet.

Som dekjendt gives der flere Sorter ^avre, dlandt hvilke den almindelige hvide fortjener Fortrinet paa gam-mel opdrudt Bold. Paa god og veldyrket Ager giver den engelske ^avre fortrinlig Grøden medens den forte kan

andefales paa fidlændt Jord og udtørrede myrer. Den dør

faaes tidlig og høstes inden den dliver moden, da den ellers let bipper dornene. Den drune ^avre regnes for at

være den meej^ haardføre mod ^uld, modnes tidlig og er en god Forfæd for ^vede^ da dens dyde Rødder skjørna Jorden.

davren dør faaes tykt og faa tidligt fom muligt^ og med indtagelse af det, fom skal tjene til Frø, hø^es inden den dliver ganske moden, hvorved halmen dliver dedre og Jorden tader mindre af fin ^raft. bommer davren tynd og ureen op paa en god Ager kan man med ^eld kort før ^egn harve og tromle ^avreageren^ om Spirene endog er^ ^iere Tommer høie^ Da davren for at trives trænger ti^ gjængs i vor Bygd^ „Ja s^undom,^ svarede Alf, „naar min Ager tykkes mig vel kold eller fngtig til Byg alene. Skulde Bygget da mislykkes, faa har man dog davren igjen, især naar man saaer tykt.^

Havre.

Denne haardføre Sæd, fom tager til Takke med Slags Jord, naar undtages megen tør Sand, agtes her mindre end den fortjener.

^ster paa bandet avles den i mængde, og af den

males ikke dlot fortrinlige Gryn, men nærende meel, fom der druges daade til Fladdrød og Grød. ^avrehalmen

giver desuden det dedste ^almfoder, der fom ^reaturnæring

kan fættes ved Siden af maadeligt myrhøe og til Sauer-ne endog fortjener Fortrinet.

Som dekjendt gives der flere Sorter ^avre, dlandt hvilke den almindelige hvide fortjener Fortrinet paa gam-mel opdrudt Bold. Paa god og veldyrket Ager giver den engelske ^avre fortrinlig Grøden medens den forte kan

andefales paa fidlændt Jord og udtørrede myrer. Den dør

faaes tidlig og høstes inden den dliver moden, da den ellers let bipper dornene. Den drune ^avre regnes for at

være den meej^ haardføre mod ^uld, modnes tidlig og er en god Forfæd for ^vede^ da dens dyde Rødder skjørna Jorden.

davren dør faaes tykt og faa tidligt fom muligt^ og med indtagelse af det, fom skal tjene til Frø, hø^es inden den dliver ganske moden, hvorved halmen dliver dedre og Jorden tader mindre af fin ^raft. bommer davren tynd og ureen op paa en god Ager kan man med ^eld kort før ^egn harve og tromle ^avreageren^ om Spirene endog er^ ^iere Tommer høie^ Da davren for at trives trænger ti^al den Binterfugtighed, fom Ageren har, dør man i Almindelighed kun e^stirpere eller harve den høstpløiede Ager. Baarpløining er i de slej^e Tilfælde skadelig for ^avresæden. Sædekornet dør ei komme dydere end ^ Tomme i Jorden.

Poteter.

J. Sverdrups „Nogle Ord om Kartoffeldyrtning," som findes i hans lærerige Blad „den erfarne Landmand" No. 7, fortjener enhver Landmands fortrinlige Opmærkfomhed.

At give almeengjeldende Regier for Potetavlen er vis^ ^muligt, da Jorddund, Agerens Beliggenhed og underlag øg de mange forskjellige Sorter, fom man h^r af denne for

os faa vigtige Rodve^t, gjør stor Forskjel i Behandlingen nødvendig. Paa den anden Side kan man ei denægte, at

der er faa Belter, ved hvis Behandling man viser saa me-

gen Skjødes løshed som just ved Potetavlen, som derfor paa mange Steder giver et mindre ^ddytte end man under an-

dre Omstændigheder kunde vente. ^an tager for lidt ^en-fyn til Frøpotetens Godhed og Størrelse, vælger ikke sjelden

de mindste, skjærer de store alt for fmaa, lægger dem ikk^ sjelden paa Agerens haarde underlag, pløier for megen

Jord paa dem øg fætter dem paa den famme ^aade og lige

dydt enten faa Jorden er tør eller vaad. Det første En-hver, fom avler Poteter dør forge for, er gode, friske Frø-

poteter, og hvis han sætter faa mange at han druger Plov^ saa at anskaffe sig en ^yppeplov, hvorved megen Folkehjælp ved Sætning og ifær dypning fpares. „Paa Sandjord,^ veddlev Alf, „pløier jeg gjerne mi^

Poteter ned med en almindelig Plov, efter at Jorden førft med

Plov eller ved E^stirpator er vel skjørnet. J hver ^die Fnre lægges Poteter, omtrent ^ Alen mellem hver Potet, og ikke dy^

dere end at de stedse dave et Par Tommer god Jord under sig.

Ageren erstirperes eller harves derpaa^ og atter i Tørveir, al den Binterfugtighed, fom Ageren har, dør man i Almindelighed kun e^stirpere eller harve den høstpløiede Ager. Baarpløining er i de slej^e Tilfælde skadelig for ^avresæden. Sædekornet dør ei komme dydere end ^ Tomme i Jorden.

Poteter.

J. Sverdrups „Nogle Ord om Kartoffeldyrtning," som findes i hans lærerige Blad „den erfarne Landmand" No. 7, fortjener enhver Landmands fortrinlige Opmærkfomhed.

At give almeengjeldende Regier for Potetavlen er vis^ ^muligt, da Jorddund, Agerens Beliggenhed og underlag øg de mange forskjellige Sorter, fom man h^r af denne for

os faa vigtige Rodve^t, gjør stor Forskjel i Behandlingen nødvendig. Paa den anden Side kan man ei denægte, at

der er faa Belter, ved hvis Behandling man viser saa me-

gen Skjødes løshed som just ved Potetavlen, som derfor paa mange Steder giver et mindre ^ddytte end man under an-

dre Omstændigheder kunde vente. ^an tager for lidt ^en-fyn til Frøpotetens Godhed og Størrelse, vælger ikke sjelden

de mindste, skjærer de store alt for fmaa, lægger dem ikk^ sjelden paa Agerens haarde underlag, pløier for megen

Jord paa dem øg fætter dem paa den famme ^aade og lige

dydt enten faa Jorden er tør eller vaad. Det første En-hver, fom avler Poteter dør forge for, er gode, friske Frø-

poteter, og hvis han sætter faa mange at han druger Plov^ saa at anskaffe sig en ^yppeplov, hvorved megen Folkehjælp ved Sætning og ifær dypning fpares. „Paa Sandjord,^ veddlev Alf, „pløier jeg gjerne mi^

Poteter ned med en almindelig Plov, efter at Jorden førft med

Plov eller ved E^stirpator er vel skjørnet. J hver ^die Fnre lægges Poteter, omtrent ^ Alen mellem hver Potet, og ikke dy^

dere end at de stedse dave et Par Tommer god Jord under sig.

Ageren erstirperes eller harves derpaa^ og atter i Tørveir,^aar Poteterne degynde at komme op, for at holde Ageren ^een for ^græs.

Paa stærke lerjorder og vandholdige barker pløier ^eg aldrig mine Poteter ned^ men naar Ageren er ve^

pløiet og harvet, gjør jeg med hy^e^l^eu Furer ^^ O^varteer fra hverandre, hvori jeg lægger Frøpoteterne, og over-

farer derpaa Ageren med en omvendth^, eller jeg lægger dem ovenpaa den harvede Ager efter Snor, og dækker derpaa Pote-

terne til ved hj^ afhy^e^eu^ s^m jeg l^der gaae mel-lem Raderne, men harver da ikke. Sædvanligen hyppes mine

Poteter ^ Gange om Sommeren, første Gang naar de dlive

^^ Tommer høie ^Andre andefale ^lste Potelerne^ dlive ^ Tommer^, øg høftes almindelig, naar de

underste Blade paa Græsset dlive gule og tørre og knol-derne falde let af Stilkene. Bed Optagelfen druger jeg

stedfe temmelig tunge ^ eller ^ grenede h^er^ hvorved Ar-

deidet, naar den, fom fører h^eu^ f^er n^gen ^vels^ og ^n-krænger sig lidt, gaaer langt raskere fra ^g lig^

faa godt, fom naar man tager op med Spaden. ^an kan gjødsle saavel med frisk som gammel Gjødsel. De Pøteter, søm avles paa sandig Jord og ere gjødslede med jørddlandet eller gammel Gjødsel, faae almindeligen en dedre Smag og vælges derfor høs mig gjerne til menneskeføde. Til Frøpoteter dør vælges enten Potete^ af et lidet

h^nse^ Størrelfe, hvilke fættes hele log faavidt muligt med

den Deel, hvorpaa de fleste Oine findes, i Beiret^, eller s^ore Poteter, fom kunne skjæres itu, men dør ligge paa et tørt

øg luftigt Sted eller ^ovgulv et Par Dage efter de ere ^kaarne, inden de fættes, da de ellers let raadne i den fug-^ige Jord. Almindeli gviis tager jeg mine Frøpoteter op af ^jelderen og fpreder dem paa p^ et luftigt og tø^ ^ted inden jeg øm Baaren fætter dem.^Det er en hovedregel ved Potetavlen, at Jorden e^ dyd og løs, og at Poteten ikke har været frosfen eller dli-ver lagt i vaadkold Jord, hvor den ved indtræffende vaadt Beir let raadner. Jeg fætter almindelig mine Poteter mel-lem havrens og Byggets Saaetid, naar Birkeroderne d^ gynde at udvikle fig.

Liin.

„Da ^inet for ret at lykkes fordrer et aldeles reent o^ fugtigt Jordsmon, der er mere koldt end varmt, mere din-dende end løj^, faaer jeg, fortalte Alf, fjelden ^iin, uden naar jeg har^ et vaadlændt Stykke ^and, fom er rigt paa ^uld og i god Je^ højtpløier da almindeliges harver j^ærkt om Baaren, faa at^Jorden fmuldres fiin, faaer derpaa uden Gjødsel godt, vel modent F^ø, som nedhakkes grundt, og tromler tilside Ageren. Jeg vogter mig desu-den omhyggelig for at dehandle Jorden, na^r den er vaad og faaer fga snart jeg kan, gjerne samme Dag, Ageren er færdig

G. „kan Du da faae ordentligt ^iin uden Gjødfel^ A. ^Ja je^ seer^ a^ u^ar jeg h^r ^er jeg ^ke ^eue li^

ge saa meget, men mere og dedre^iin end de, som gjødfien men jeg saaer ei ^iin, uden jeg har et Stykke Jord, der

passer, og som i længere Tid ei har daaret ^iin, og sørger fiedse for at have vel modent og godt, ifær øsiersøisk Frø^ At saae umodent og f^et djærget Frø er en Feil, hvori ^ange

gjøre sig skyldige.^ G. „hvorledes k^n m^n skjelne godt Frø fra ^et^ A. „Godt ^iinsrø er ly^, glindsende, tnngt og

synker til Bunds, naar Dn har det i et Glas Band.^

G. „horledes f^aer m^n godt Frø ^ A. „Førs^eGang dør man forge for at faae øs^rsøisk, men fiden dør man tilfaae det

stykke, hvoraf man agter at tage Saaefr^ tyndt og lade det Det er en hovedregel ved Potetavlen, at Jorden e^ dyd og løs, og at Poteten ikke har været frosfen eller dli-ver lagt i vaadkold Jord, hvor den ved indtræffende vaadt Beir let raadner. Jeg fætter almindelig mine Poteter mel-lem havrens og Byggets Saaetid, naar Birkeroderne d^ gynde at udvikle fig.

Liin.

„Da ^inet for ret at lykkes fordrer et aldeles reent o^ fugtigt Jordsmon, der er mere koldt end varmt, mere din-dende end løj^, faaer jeg, fortalte Alf, fjelden ^iin, uden naar jeg har^ et vaadlændt Stykke ^and, fom er rigt paa ^uld og i god Je^ højtpløier da almindeliges harver j^ærkt om Baaren, faa at^Jorden fmuldres fiin, faaer derpaa uden Gjødsel godt, vel modent F^ø, som nedhakkes grundt, og tromler tilside Ageren. Jeg vogter mig desu-den omhyggelig for at dehandle Jorden, na^r den er vaad og faaer fga snart jeg kan, gjerne samme Dag, Ageren er færdig

G. „kan Du da faae ordentligt ^iin uden Gjødfel^ A. ^Ja je^ seer^ a^ u^ar jeg h^r ^er jeg ^ke ^eue li^

ge saa meget, men mere og dedre^iin end de, som gjødfien men jeg saaer ei ^iin, uden jeg har et Stykke Jord, der

passer, og som i længere Tid ei har daaret ^iin, og sørger fiedse for at have vel modent og godt, ifær øsiersøisk Frø^ At saae umodent og f^et djærget Frø er en Feil, hvori ^ange

gjøre sig skyldige.^ G. „hvorledes k^n m^n skjelne godt Frø fra ^et^ A. „Godt ^iinsrø er ly^, glindsende, tnngt og

synker til Bunds, naar Dn har det i et Glas Band.^

G. „horledes f^aer m^n godt Frø ^ A. „Førs^eGang dør man forge for at faae øs^rsøisk, men fiden dør man tilfaae det

stykke, hvoraf man agter at tage Saaefr^ tyndt og lade detf^ae til det dliver fuldkomment modent^ Derpaa rusker man det, dinder det i fmaa Baand, tørrer det og staaer faa ^mfer-neaf, hvilke døropdevares paa et luftigt og tørt Sted ind-til man henimod Saaetiden tærfker dem.^ G. „Behandler Du ikke alt Dit ^iin paa den ^Raade^ A. „Reil naar jeg vii h^ve fiint ^iin faa faaer jeg tykt og rusker det, medens endnu en f^or Deel af Blommerne findes, og ^edfe inden F^øet dliver fuldmodent, og det saavelsom Straaet tader sin grønne Farvel G^ „Anseer Du det for overflødigt at gjød-fie til ^iin^ A. „Rei, naar Du faaer ^iin paa ^Rarker^ fon^ ere i Affald eller fure, saa handler Du nok klogefi i at gjødde som man pleier med Sauetalle, ligesom ^iin ogsaa paa fugtig Ager trives godt, n^r det f^es i Asken af ^vi^ og Andet, fom er drændt paa Ageren.^ G. ^Behand-l^r Du ellers Dit ^iin paa den almindelige ^aade^ A. „^al ^Red den Forfkjel, ^t naar^øf^en enten ei er skikket, e^ler jeg ei rækker det, opfætter jeg Faaeningen til Baaren^ hvorved man ingen Skade tager. Skulde man drive ^iin-avlen i det Store, fom visi ei vilde være at andefale her til ^ands, maatte man finde paa en lettere og dedre ^Raa-de daade at faae og dryde ^inet end den gamle, der for-drer for megen Tid og for mange mænder og endda ei dli-ver fom man kunde ønſke.

Erter.

En Erteager er paa denne kant af bandet en Sjeldenhed, uagtet vi alle erkjende Erternes f^ore Rytte saavel til menneskeføde fom ogfaa til at fede Svim.

^ ^Je^ h^r ^e tænkt p^ at f^e Erter^ men har ei vidsi hvorledes jeg skulde dære mig ad. Du Alf kan maa-

fkee give mig lidt Veiledning.^ A^ „^in Erteavling ha^ hidindtil været af liden Betydenhed, da jeg, fom Du, f^ae til det dliver fuldkomment modent^ Derpaa rusker man det, dinder det i fmaa Baand, tørrer det og staaer faa ^mfer-neaf, hvilke døropdevares paa et luftigt og tørt Sted ind-til man henimod Saaetiden tærfker dem.^ G. „Behandler Du ikke alt Dit ^iin paa den ^Raade^ A. „Reil naar jeg vii h^ve fiint ^iin faa faaer jeg tykt og rusker det, medens endnu en f^or Deel af Blommerne findes, og ^edfe inden F^øet dliver fuldmodent, og det saavelsom Straaet tader sin grønne Farvel G^ „Anseer Du det for overflødigt at gjød-fie til ^iin^ A. „Rei, naar Du faaer ^iin paa ^Rarker^ fon^ ere i Affald eller fure, saa handler Du nok klogefi i at gjødde som man pleier med Sauetalle, ligesom ^iin ogsaa paa fugtig Ager trives godt, n^r det f^es i Asken af ^vi^ og Andet, fom er drændt paa Ageren.^ G. ^Behand-l^r Du ellers Dit ^iin paa den almindelige ^aade^ A. „^al ^Red den Forfkjel, ^t naar^øf^en enten ei er skikket, e^ler jeg ei rækker det, opfætter jeg Faaeningen til Baaren^ hvorved man ingen Skade tager. Skulde man drive ^iin-avlen i det Store, fom visi ei vilde være at andefale her til ^ands, maatte man finde paa en lettere og dedre ^Raa-de daade at faae og dryde ^inet end den gamle, der for-drer for megen Tid og for mange mænder og endda ei dli-ver fom man kunde ønfke.

Erter.

En Erteager er paa denne kant af bandet en Sjeldenhed, uagtet vi alle erkjende Erternes f^ore Rytte saavel til menneskeføde fom ogfaa til at fede Svim.

^ ^Je^ h^r ^e tænkt p^ at f^e Erter^ men har ei vidsi hvorledes jeg skulde dære mig ad. Du Alf kan maa-

fkee give mig lidt Veiledning.^ A^ „^in Erteavling ha^ hidindtil været af liden Betydenhed, da jeg, fom Du,^e var udekjendt med Behandlingsmaaden, hvorfor mine Erte^ fiere Gange mislykkedes. Paa meget s^ærk ^eer, tø^ Sand, vaad og myrlændt Ager trives Erterne ikke^ Deri-mod godt paa fkjør leerjord ifær paa ^ydrud, fom er i god hævd^ hv^r m^n d^ kan faae dem uden Gjødsel. Pa^ nygjødslet Ager dlive Erterne let ormstukne. En vigtig Regel ved Erteavl er at harve lidt, og saae saa tidlig, man ^an, da Erterne daade taale Frost og Snee. ^an d^r desuden saae tykt, omtrent ^ Tønde paa ^ Alen ^ller ^^ rotting paa et ^aal Jord ^ Ale^. De dør høstes, naar de nederste Bælger ere mødne og hel^ ^er for tidlig end for fildig.^

Vikker.

Den, fdm har maadelig Sommerhavn eller har fi^

^jør til Sæters, med indtagelse af et Par ^elkekjør ti^ ^ufet, handler forstandigt i at faae Bikker dlandede med

ha^ ^g ^ give ^eikekjørene famme grønne til Som-merfoer.

^aar man gjødsler stærkt til Bikker faaer man ik.^ alene en længde godt Foer, fom giver oversiødig ^elk og

rig Gjødsel^ men naar man fiaaer dem i Blomstringen og

pløier Jorden stra^ ester som de fiaaes, og deardeider den vel, trives efter dem Binterfæd særdeles godt.

En frodig, tætstaaende Bikkeager fkal, efter erfarne

^ænds Paastand, fordedre Jordsmonnet. Agter man at op-give Bikkerne grønne, dør man faae til forskjellige Tider lige

til St. ^ansdag. ^ Skjepper dlandet med ^ Skjeppe

udfordres til ^ Alen. De kunne ogfaa med he^d faaes paa nyland ^ men dør aldrig dringes dydene i Jorden end 1 —$1\frac{1}{2}$ Tomme.

* ^e var udekjendt med Behandlingsmaaden, hvorfor mine Erte^ fiere Gange mislykkedes. Paa meget s^ærk ^eer, tø^ Sand, vaad og myrlændt Ager trives Erterne ikke^ Deri-mod godt paa fkjør leerjord ifær paa ^ydrud, fom er i god hævd^ hv^r m^n d^ kan faae dem uden Gjødsel. Pa^ nygjødslet Ager dlive Erterne let ormstukne. En vigtig Regel ved Erteavl er at harve lidt, og saae saa tidlig, man ^an, da Erterne daade taale Frost og Snee. ^an d^r desuden saae tykt, omtrent ^ Tønde paa ^ Alen ^ller ^^ rotting paa et ^aal Jord ^ Ale^. De dør høstes, naar de nederste Bælger ere mødne og hel^ ^er for tidlig end for fildig.^

Vikker.

Den, fdm har maadelig Sommerhavn eller har fi^

^jør til Sæters, med indtagelse af et Par ^elkekjør ti^ ^ufet, handler forstandigt i at faae Bikker dlandede med

ha^ ^g ^ give ^eikekjørene famme grønne til Som-merfoer.

^aar man gjødsler stærkt til Bikker faaer man ik.^ alene en længde godt Foer, fom giver oversiødig ^elk og

rig Gjødsel^ men naar man fiaaer dem i Blomstringen og

pløier Jorden stra^ ester som de fiaaes, og deardeider den vel, trives efter dem Binterfæd særdeles godt.

En frodig, tætstaaende Bikkeager fkal, efter erfarne

^ænds Paastand, fordedre Jordsmonnet. Agter man at op-give Bikkerne grønne, dør man faae til forskjellige Tider lige

til St. ^ansdag. ^ Skjepper dlandet med ^ Skjeppe

udfordres til ^ Alen. De kunne ogfaa med he^d faaes paa nyland ^ men dør aldrig dringes dydene i Jorden end 1 —$1\frac{1}{2}$ Tomme.

*

Capitel 5.

Gjødfelen.

„Det er dog i Grunden ingen Ting for Dig Alf at dyrke Din Gaard vel, da Du holder faa mange ^yr, og faaer faa megen Sæte ^Gjødfel^, fom Du,^ fagde Jon. ^,Det famme kan Du, og Enhver, fom vil, med Tiden faa^ ^igefaa vel fom jeg,^ fvarede Alf. „Da jeg kom til Gaar-dem fødte jeg, fom Du veed, kun ^ ^es^, ^ ^yr og nogle Sauer, og det knapt nok, og nu føder jeg rigeligen ^ ^e-f^e, ^^ ^yr og ^^^Sauer^ „Ja jeg har jo^ veddlev Jon, „næ^en ligesaa meget Fødselvær, som Du^ men det er dog langt ifra at jeg faaer faa megen Sæte^ eller dyrker faa meget ^orn fom Du,^ „eller har faa fro-dige Enge,^ tilføiede Grunde. „^ei Sagen er den^ fvare-de Aif, „Du fælger aarlig ^øe og sulter dinBufkad^ me-dens jeg giver min rigelig og det godt ^øe, hvoraf Følgen ^r mere ^elk og mere famt dedre Gjødsel^. Dertil kom-mer, at jeg strøer dygtig under mine kreaturer, deels med Rughalm, deels med tør Jord, ^oos o. m. Desuden lader ^eg ei Gjødfelen udludes ved Regn, eller trække ned i Jor-dem eller skylle ud over Jordene, Beie o. f. v^ hvilket man ikke faa fjelden feer omkring i Bygden^ og endelig dlander ^eg mine Gjødfeldynger med tør Jord^ Grandar o. m. og passe vel paa Gjødningvandet og ^anen, som jeg omhyg-^elig

opsanger med myrjord og Andet, hvilken Jord dliver ligesaa god, ja til Bygiæd endog dedre en fersk Gjødsel.^ ^en hvorledes dærer Du dig ad for at faae Alt det ismand-dragts fpurgte Grunde^ „Det er ikke faa fvært, fom det fynes,^ fvarede Alf. „^lnder mitFjøsgulv har jeg, fom Du her fkal fee, ^n ordentlig gjælder. J den kjører jeg hver Sommer, naar ^eg dar Tid, tør Jord, fom tjener til at opfange det ^an, fom ellers paa mange Steder til ingeu ^ytte trækker ned i Jorden eller raadner op Gulve og ^ere. udenfor ha^ ^eg et Skur over selve ^øddingspladsen, for at Sol og Regn ei fkal derøve Gjødfelen for meget af dens ^raft.

^ ^dsele^ ^ngde og godhed heroer n^ere vaa ^en^ ler^ ^^gde og ^o^hed end ^aa ^reat^rer^ ^^e^ ^ ^el^r^^r give n^ere og ^edr^ ^dsel e^d ^møddingsp ladfens Bund er noget udhulet og delagt med s^ade

Stene, der ere nedlagte i haard ^eer, faa at ikke det mind-ste trækker ned i Grunden. ^ver ^ø^ fylder jeg desuden

Bunden med Jord, og alfkens Affald, og dlander slittig

Gjødselen. Jeg forfkasser mig ogsaa en detydelig mængde

Gjødsel ved tilstrækkelig at døse ^strøe^ saavel i Sanehuset som om Sommeren i O^vien, hvor min Buskad indsættes ei alene

om natten, men i de hedede Sommerdage ogsaa flere Timer om Dagen, da jeg forer dem med Bikker, der giver

fortrinlig melk og rig Gjødsel.^ „^vorfor,^ fpurgte Jon, „lægger Du ei din Gjødsel læsviis ud over Ageren, naar

Du kjører den ud, ligesom vi øvrige Bønder i Almindelig-

hed pleier „nei,^ svarede Alf, „fordi Gjødselen ved at ligge i flige smaa ^oue, udsatte for Sol og Regn, tader en Dee^

af fin dedste ^raft og Sæden fiden dliver høij^ ujævn, da den staaer meget tykkere paa de Stykker, hvor ^øuen hav

lagt end paa de øvrige Dele. Denne ^leilighed undgaaer Du, naar Du paa Binterføret udkjører Din Gjødfel og

lægger den i et Par ftore Dynger, fom trædes fast og derpaa dækkes med Jord og Bar for at de ei skulle dræn-

de for stærkt eller ved Sol og Regn tade for mange frugt-dare Dele.^ „Bil Du da ei,^ spurgte Grunde forundret,

„at Din Gjødsel skal drænde^ „nei kun faa meget at ^alm

og den øvrige Strøelfe gaaer i Forraadnelfe. Om høsten nedpløier jeg al den Gjødsel jeg har ferfk, og druger den

ogfaa om Baaren udrændt til Poteter og Bikker og om Sommeren til Binterrug og Binterhvede, og fornemmelig

paa fugtige og stive lerjorder, hvor den ferfke ^estegjødfel især fortjener at andefales^ medens ^ogjødselen og især den

med Jord dlandede fortjener Fortrinet paa lette Sandjorder og til Baarsæd.^ G. „lægger Du Gjødselen, som Skik er hjemme hos os, ovenpaa Ageren^ „Ja, naar Gjødselen er spredt, saa lader jeg den ligge, hvis den ei er drændt, nogle Dage ovenpaa Ageren, hvorpaa jeg ved Rulleharven dlander den vel med Jorden inden jeg saaer. Om .^øj^en nedpløier jeg den almindeligen grundt.

med Gjødselens Behandling i Dyngen er det en of-

test upaaagtet, men vigtig Regel, at den dør pakkes tæt fammen for at den kan deholde sinkraft og drænde jævnt

og ei for stærkt^ og ved dens Anvendelfe, at druge den var-me he^e ^ Faaregjødfel paa kold^ og fugtige marker og Kogjødfelen paa de andre Agre.

Capitel 6.

Flid og Orden udretter Meget.

„Men hvorledes kan Du række at drive en faa stor Gaard med saa liden Folkehjelp,^ spurgte jeg en Dag Alf^

^,thi nu dar jeg ofte desøgt Dig, men jeg haraldrig feet an-dre Folk end Dine egne Børn, og en rafk ung ^arl, fom

lader til at have et godt Oie til Astrid.^ „J mener nok ^ars Olfen, min Pleiføn, fom jeg for et Par Aar fiden

gav en udyrket Plads paa min Gaard, hvorpaa han nu

prøver fine kræfter og desuden stundom hjelper os,^ svarede Alf. „Jnden mine Børn vorte ^p, maatte jeg leie Folk

ifær til Jordardeide og i Aanetiden. Siden har jeg hjulpet

mig med mine Børns og min Søkers ^le^ ^eu sidste

var, som jeg nok har fortalt, slere Aar i mit huu^ ^g g^

min ^one trolig til h^^e indtil Astrid dlev vo^en. For nogle Aar fiden giftede hun fig med en flink og fkikkelig

^arl, som i slere Aar havde tjent mig, og hvem jeg dersor

gav den eneste godehuu^n^nd^pl^ der fandtes p^a Gaar-den, og, som imidlertid var dleven ledig. Js^edetfor Afgift

fvare de visse destemte Ardeidsdage især i Aanetiden, og de s^laae sig nok saa godt igjennem, da han tillige er en due-

lig Smed, som her i Bygden søger sin mage i at skoe he^

ste^ ^aar man veed at indrette sine Sager lidt de^vemt, holder over f^reng Orden og over at Alle, saavel Store som ^

S^naa skulle gjøre deres Bedste og skye lediggang og ^ad-

hed som Pest, saa kan man i længden udrette store Ti^ med liden Folkehjelp^ „Ja det kan man see hos Dig. Jeg

har ogsaa oste ærgret mig over hvor døsigt Ardeidet ofte gaaer her paa bandet og hvor liden Priis Bonden oftefæt-

ter paa den kostdareTid. men hvorledes dliver Du særdig med Dine detydelige Agre, der ere saa vel deardeidede.^ „Jeg

høstpløier,^ veddlev Alf, „stedse mine Agre, som jeg saameget muligt dave samlede, kjører en f^or Deel af Gjødselen ud paa

Binterføret og lægger den i et P^r ^re Dynger p^a Ageren,

og dækker den tilmed Grandar, føder mine hes^e ^ ^ fp^rer

dem hverken for Ploven eller h^eu. D^ ^e ^ ^ huu^ desuden fra Barndommen er^ vante, ei alene til at ardeid^ me he^e ^ Faaregjødfel paa kold^ og fugtige marker og Kogjødfelen paa de andre Agre.

Capitel 6.

Flid og Orden udretter Meget.

„Men hvorledes kan Du række at drive en faa stor Gaard med saa liden Folkehjelp,^ spurgte jeg en Dag Alf^

^,thi nu dar jeg ofte desøgt Dig, men jeg haraldrig feet an-dre Folk end Dine egne Børn, og en rafk ung ^arl, fom lader til at have et godt Oie til Astrid.^ „J mener nok ^ars Olfen, min Pleiføn, fom jeg for et Par Aar fiden

gav en udyrket Plads paa min Gaard, hvorpaa han nu

prøver fine kræfter og desuden stundom hjelper os,^ svarede Alf. „Jnden mine Børn vorte ^p, maatte jeg leie Folk

ifær til Jordardeide og i Aanetiden. Siden har jeg hjulpet

mig med mine Børns og min Søkers ^le^ ^eu sidste

var, som jeg nok har fortalt, slere Aar i mit huu^ ^g g^

min ^one trolig til h^^e indtil Astrid dlev vo^en. For nogle Aar fiden giftede hun fig med en flink og fkikkelig

^arl, som i slere Aar havde tjent mig, og hvem jeg dersor

gav den eneste godehuu^n^nd^pl^ der fandtes p^a Gaar-den, og, som imidlertid var dleven ledig. Js^edetfor Afgift

fvare de visse destemte Ardeidsdage især i Aanetiden, og de s^laae sig nok saa godt igjennem, da han tillige er en due-

lig Smed, som her i Bygden søger sin mage i at skoe he^

ste^ ^aar man veed at indrette sine Sager lidt de^vemt, holder over f^reng Orden og over at Alle, saavel Store som ^

S^naa skulle gjøre deres Bedste og skye lediggang og ^ad-

hed som Pest, saa kan man i længden udrette store Ti^ med liden Folkehjelp^ „Ja det kan man see hos Dig. Jeg

har ogsaa oste ærgret mig over hvor døsigt Ardeidet ofte gaaer her paa bandet og hvor liden Priis Bonden oftefæt-

ter paa den kostdareTid. men hvorledes dliver Du særdig med Dine detydelige Agre, der ere saa vel deardeidede.^ „Jeg

høstpløier,^ veddlev Alf, „stedse mine Agre, som jeg saameget muligt dave samlede, kjører en f^or Deel af Gjødselen ud paa

Binterføret og lægger den i et P^r ^re Dynger p^a Ageren,

og dækker den tilmed Grandar, føder mine hes^e ^ ^ fp^rer

dem hverken for Ploven eller h^eu. D^ ^e ^ ^ huu^ desuden fra Barndommen er^ vante, ei alene til at ardeid^men ^gsaa til at rappe fig, gaa^ Amidet ^ frah^n-den, ifær siden jeg sik mig en R^ha^ ^d de^ dear^

deider lille Ole,

naar han ei sparer paa hestene, og det gjør han aldrig, især naar han ene styrer Rulleharven, den Ager

ldedre paa een Dag end vi før m^d ^ h^er ^ ^ D^ kunne række, og til at dlande Sand med ^eer og omvendt^

famt Gjødfelen med Jorden er den fortrinlig^ Anskaffelsen

af en h^e^l^ ^ e^ E^stirpator, hvilken sidj^e jeg især denytter paa Brakmark og naar Potetageren dliver for fuld

af Græs inden Poteterne ere dlevne faa store at de kunne hyppes, fpare mig ogsaa mange Arme, og derved mange

Penge. En Rulleharv, en h^epl^ ^ Tromle dør^ findes paa enhver nogenledes detydelig Gaard, der ei er

alt sov stenet. En Trommel, og det meste af Træværket dør man kunne gjøre paa enhver Gaard, og, naar det^

fkeer, kan man for ^^^ Spd^ lægge fig dem alle til. Selv om man maa laane Penge dertil, faa fkal der ikke mange

Aar til, inden disfe Penge ere detalte med Renter øg Renters Renter.^ „Dit Exempel, min kjære Alf, ma^ da hjelpe detydeligt til fornedret Agerdrug i denne Egn^

„h^ Eu^e ^oget, hos de Fleste ^idet eller Jntet. ^ang^

finde at deres gamle Brugsmaade er dedre, i det mindste mageligere og undre fig over, ja deklage det Slid og Slæd^

fom ^ine maae udstaae, da vi rigtignok om Sommeren ere paa Færde, medens de sove paa deres grønne ^re, og holde

paa om Aftenen, uden hvert ^iedlik at fee paa Solen eller

fpørge efter klokken^ men naar vi faa ere færdige med Baar-vinnen, h^ueu f. ^ t^ge vi ^s Alle en R^stdag og

^re glade over fulddragt Gjerning og takke Gud for helfeu og ^ykke. Andre, fom maae erkjende, at min Drivsmaad^

^r dedre end den gamle Slendrian, og fige, at de ønske at det kunde dlive anderledes, klage over, at de ei kunne driv^

det igjennem, da deres Tjenestefolk ei ville dlive hos dem, naar de ei faae det, fom de ere vante til, og at de ei uden

at dlive uddaarne dlandt Folk, kunne faae dem til at lyde.^

^,Faae fine Tjenestefolk til at lyde,^ uddrød jeg forundret, „fkulde det være faa vanskeligt.^ her paa bandet e^

det vanskeligere end J troer. ^Sag drugte de det hos Pe^ eller Paul, hvor jeg før tjente, og de var ligefaa drave og^ erfarne Folk, fom de, fom finde paa det, fom ^yt sel^om de læse fig det t^l as trykte Bøgers hører man ikke saa sjelden. Erfaring vifer saaledes, at der, i det mindre paa denne kant af bandet, gives mangen ^uusdonde, fom ei forgaaer at defale og mange Tjenere, fom ei have Begred om hvad det vil fige at lystre, ja paa mange Steder see^ man, især fattige Folks Børn at opvo^e i den største Selv-raadighed. ^an har saameget mod at være Soldat^ men Soldaten lærer i det mindre at lystre, rappe sig og iagttage en vis Orden, og det er lærdomme, som man har godt af fit hele ^iv^ ^eg taler her af egen Erfaring^ ,Du har Ret. lydighed er den første Regel i Opdragelfen,^ og „vær aldrig ledig, vel den andens tilføiede Alf. lediggang er Djevlens ^ovedpude.^

Capitel 7.

Bryllup hos Alf.

Jeg havd^ ofte fpøgt med Astrid om, at hun ei maatte glemme at dede mig til Bryllup. J Sommer fik jeg Jnd-

dydelsen dertil. Da ^ars havde faaet fit ^uus istand og forfynet det med det nødvendigste ^uusgeraad, dad han om Astrids ^aand , da han allerede længe havde eiet hendes

fjerte. Folk undrede sig vel over, at Astrid vilde fore-trække ^ars for et Par rige Gaardmandsfønner, fom dei-

lede til hendes men endnu mere over at Alf vilde tillade fin Datter, at tage en udemidiet ^uusmand. ^ogle yt-trede deres Forundring for ham^ men Alf fvarede kun^ „Jeg gifter min Datter ei med en Gaard, men med en ^and. ^ars føger i den heie Bygd sin ^ige i ædruelighed, Ar-deidsdygtighed og Flid^ Daare var derfor den Pige, fom

ei vilde have stig ^and og en ^ar den Fader, der vra-gede slig Svigersøn. Jeg kunde ingen heller ønske mig^

end min egen Pteiesøn, fom vil gjøre min kjære A^rid lyk-kelig^ Jeg modtog med Fornøi^se Jnddydelsen til Bryl^

luppet ^ men var ganske nysgjerrig ester at see, hvorledes

Alf ved denne leilighed vilde dære fig ad. Jeg vidste at Brylluppet skulde s^aae hos ham, og at han vilde dekos^

det^ thi han havde oftere yttret fin ^isnøie over, at Brud-gommen, fom Skik var, fkulde dekode fit eget Bryllnp^ ^,Det fortjener dog en drav Datters pleiede han at fige^ om de læse fig det t^l as trykte Bøgers hører man ikke saa sjelden. Erfaring vifer saaledes, at der, i det mindre paa denne kant af bandet, gives mangen ^uusdonde, fom ei forgaaer at defale og mange Tjenere, fom ei have Begred om hvad det vil fige at lystre, ja paa mange Steder see^ man, især fattige Folks Børn at opvo^e i den største Selv-raadighed. ^an har saameget mod at være Soldat^ men Soldaten lærer i det mindre at lystre, rappe sig og iagttage en vis Orden, og det er lærdomme, som man har godt af fit hele ^iv^ ^eg taler her af egen Erfaring^ ,Du har Ret. lydighed er den første Regel i Opdragelfen,^ og „vær aldrig ledig, vel den andens tilføiede Alf. lediggang er Djevlens ^ovedpude.^

Capitel 7.

Bryllup hos Alf.

Jeg havd^ ofte fpøgt med Astrid om, at hun ei maatte glemme at dede mig til Bryllup. J Sommer fik jeg Jnd-

dydelsen dertil. Da ^ars havde faaet fit ^uus istand og forfynet det med det nødvendigste ^uusgeraad, dad han om Astrids ^aand , da han allerede længe havde eiet hendes

fjerte. Folk undrede sig vel over, at Astrid vilde fore-trække ^ars for et Par rige Gaardmandsfønner, fom dei-

lede til hendes men endnu mere over at Alf vilde tillade fin Datter, at tage en udemidiet ^uusmand. ^ogle yt-trede deres Forundring for ham^ men Alf fvarede kun^ „Jeg gifter min Datter ei med en Gaard, men med en ^and. ^ars føger i den heie Bygd sin ^ige i ædruelighed, Ar-deidsdygtighed og Flid^ Daare var derfor den Pige, fom

ei vilde have stig ^and og en ^ar den Fader, der vra-gede slig Svigersøn. Jeg kunde ingen heller ønske mig^

end min egen Pteiesøn, fom vil gjøre min kjære A^rid lyk-kelig^ Jeg modtog med Fornøi^se Jnddydelsen til Bryl^

luppet ^ men var ganske nysgjerrig ester at see, hvorledes

Alf ved denne leilighed vilde dære fig ad. Jeg vidste at Brylluppet skulde s^aae hos ham, og at han vilde dekos^

det^ thi han havde oftere yttret fin ^isnøie over, at Brud-gommen, fom Skik var, fkulde dekode fit eget Bryllnp^
^,Det fortjener dog en drav Datters pleiede han at fige^^t hendes Fader holder hendes Bryllup, faa at hun i

Stilhed og Fred kan træde ind i sit nye ^jem.^ men et Bryllup uden Brændeviin, Biin og Skaaler, det dliver

jo en uhørt Ting. Bryllupsdagen kom. Det var en af de deilige Som-

merdage, hvor gaturen stod i sin herlige Pragt. Gjæ-fterne samledes efterhaanden og destod af en temmelig Ska-re, især af ingdom, og næsten Alle fulgte Brudeparret til virken. Bi rede Par om Par. Først ^musikanter, saa

Alfs Svoger, der agerede ^jøgemester, faa Brudeparret, ledfaget af tilhørende, saakaldte Emdedsfolk, og faa det øv-

rige Følge. Jeg red ved Alfs Side. Taaren kom ham

ofte i Oiet, en Taare, fom tolkede hans rørte hler^ ^ derlige Taknemmelighed mod det guddommelige Forfym

Bi rede længe tausen Endelig afdrød han Tausheden med den åttring. „Efter Bygdens Skik og Brug fkulde jeg vel have holdt mig hjemme i Dag^ men den Skik tykkes mig

at være en sand iskik^ Paa en saadan Dag dør Bruden

ei savne degge sine Forældres nærværelse. At moderen dliver hjemme er maaskee nødvendigt^ men fra Faderens

h^nd dør Brudgommen modtage fin Brud^ Jeg gav

ham deri fuldkommen Ret^ „J synes vistnok,^ tilføiede han, „at saadant et Bryllnp, hverken svarer til hvad jeg ellers

pleier at yttre om overslødige Bekostninger, eller til mit eget Bryllup. Jeg sor mit Bedkommende havde ogsaa heller

ønsket det i al Stilhed^ men mine Børn have saa længe glædet fig dertil, og den kjære Aj^rid fortjener ogsaa, at jeg

holder et ordentligt Bryllup for hende. Jeg og mine ha-ve desuden faa oste været med i Gjæstedud, at jeg er forpligtet at gjøre Folk en Gjengjeld^ „nei min kjære Alf, jeg finder det ikke underligt, at Du paa denne maade feirer Din Datters Bryllup. Bar Du en forgjeldet mand eller en Begynder vilde jeg dadle det^ men at en velstaa-

ende mand stundom giver sine nadoer, Benner og Fræn-der et Gjæj^edud, især ved flige Familieanliggender, finder

jeg ganfke i fin Orden, naar kun Alt gaaer Ordentligt til^ ^Ja derom kan J være forfikkret. J denne Anledning, det maa jeg da fortælle Jer, fiden J tager faa varm Deel i min Families Anliggender, har jeg havt en liden Strid med min ^ Søn, fom degge memte, at omjeg ikke vilde traktere med Brændeviin, faa kunde jeg dog spendere et Par Dufin Flasker Biin, saameget mere som Prægen og hans Familie havde lovet at komme. Jeg var imidlertid def^emt, ikke fordi jeg jo undte mine Gjærer og

ifær den fnille Faer et Glas Biinn men ^f Frygt for at mit Exempel kunde virke fkadeligt i Bygden, og for at over-

devife Folk om, at man kunde holde Bryllup daade uden Biin og Brændeviin. Prægen holdt en vakker Brudetale, hvori han tildeelte Brudgommen fortjent Roes for Flid og ædruelighed og

Bruden for huu^he^ Orden o. m. De v^re degge klædte fuldkommen ester Bygdens Skik. Foruden et lille

Silketørklæde, fom jeg havde foræret Bruden, var hun klædt i hjemmevirket Tøi, fom Alt var virket ved hendes

^gen Brudgommen stod ogiaa i hjemmevirkede

klæder. ^argrits ^^ spundet og ^oer Ragn-hild felv virket det Badmel, fom hendes Pleie- og Sviger-

føn dar paa fin h^er^^ hvorfor hun ogfaa fiden dlev tildeelt den fortjente Berømmelfe af Prægen, der til hen-

des store Glæde erklærede, at han ikke paa længe havde

viet et Par, som i alle h^useeu^er f^ldt filedes i h^ns Smag fom dette.

Bed ^iddagsdordet dlev man overflødigt devertet med

vel tillavet ^adn og veldrygget ^l fkummede i Boller og

kruus, hvis Belsmag gjorde, at man hverken savnede Biin eller Brændeviin, og hvis Styrke, uden at være derusende,

dog didrog til at oprømme Gjæsterne^ Paa kaffe og Thee dlev der ei heller sparet, og da daade Gamle og l^nge deel-

toge i Dandsen erholdt den hiin passende munterhed, der er saa dehagelig.

Dandsen og lystigheden varede til ud paa borgenen,

da kasseen atter kom for en Dag. Prægen, fom af gam-melt Benskad for denne agtværdige Familie, mod Sædvane

havde holdt faa længe ud, og glædet fig ved den fømme-lige og uskyldige munterhed, fom her herskede, tog nu

As-fked, og paa hans Opfordring fkiltes nu Selskadet ad og

hver reiste hjem til Sit. Saaledes endte Brylluppet hos Alf Thorfen.

*